

บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขต
ปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี

เสาวรณย์ ดีล้วน

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ปีการศึกษา 2564

บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขต
ปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี

เสาวรณย์ ดีล้วน

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

หัวข้อการค้นคว้าอิสระ	บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มยุรี รัตนเสริมพงศ์
ชื่อนักศึกษา	เสาวรณีย์ ดีล้วน
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์
ปีการศึกษา	2564

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี 2) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาได้แก่ พระสังฆาธิการและพระภิกษุสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำนวน 207 รูป โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.941 และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) โดยการทดสอบค่าเอฟ (F-test) และเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheff's test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พระภิกษุส่วนใหญ่ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี มีความคิดเห็นในด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ทดสอบโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล เมื่อจำแนกตามอายุ จำนวนพรรษา และวุฒิการศึกษาทางปริญญาตรีพบว่ามีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์แตกต่างกันที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และระดับ .001 เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลกพบว่าแตกต่างกันในทุกด้าน ส่วนการจำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรมพบว่าไม่แตกต่างกัน

ประกาศคุณูปการ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและช่วยเหลือจากผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ดังที่ได้กล่าวถึงไว้ ณ ที่นี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์ ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มยุรี รัตนเสริมพงศ์ ที่ปรึกษาร่วม และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดิฎฐิ หมั่นมี ประธานสอบ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง กรรมการสอบ ที่กรุณาให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ และตรวจสอบการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ ตลอดมา ทำให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์และสำเร็จไปได้ด้วยดี ผู้วิจัย จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณและขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ 3 รูป/คน ที่ได้กรุณาสละเวลา เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือและแก้ไขเครื่องมือสำหรับใช้ในการวิจัยตลอดจนแนะนำข้อมูล ที่เป็นประโยชน์กับงานวิจัยในหลายประเด็น ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง ตำแหน่ง หัวหน้าสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี พระมหาสมหมาย ธมฺมเสวี ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี นางสาวพัชรา สุคันธี ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสระบุรี

ขอกราบขอบพระคุณคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองสระบุรีทุกรูปที่เมตตาอนุเคราะห์ สละเวลา ตอบแบบสอบถาม และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในงานวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณครอบครัว ญาติพี่น้อง และเพื่อนร่วมงาน ที่คอยให้ความช่วยเหลือ ในทุกด้าน ทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ และให้การสนับสนุนแก่ผู้วิจัย ด้วยดีตลอดมา คุณค่าและประโยชน์อันใดที่พึงได้จากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา และมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา บุรพจารย์ คณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่อบรมสั่งสอน ให้ความรู้ สติปัญญา และวางรากฐานคุณธรรม ในการดำเนินชีวิตแก่ผู้วิจัยจวบจนถึงปัจจุบัน

เสาวรณย์ ดีล้วน

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
คำถามการวิจัย.....	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
สมมติฐานการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท.....	7
ความหมายของบทบาท.....	7
ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท.....	8
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร.....	10
ความหมายของการบริหาร.....	10
ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์.....	14
ข้อมูลเกี่ยวกับคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี.....	21
แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดสระบุรี	
ปี 2561 – 2564.....	21
ข้อมูลพื้นฐานทางพระพุทธศาสนาจังหวัดสระบุรี.....	21
โครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี....	22
ข้อมูลคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี.....	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	23
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	32
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	32
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	33
การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ.....	34
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	35
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	35

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	62
สรุปผลการวิจัย.....	62
อภิปรายผล.....	64
ข้อเสนอแนะ.....	67
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	67
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	67
บรรณานุกรม.....	68
ภาคผนวก.....	72
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา.....	73
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือวิจัย.....	75
ภาคผนวก ค ตารางสรุปค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC)...	79
ภาคผนวก ง ตรวจสอบความเชื่อมั่น (relibility) ของแบบสอบถาม.....	86
ภาคผนวก จ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	89
ประวัติผู้ทำการค้นคว้าอิสระ.....	97

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง 1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	4
ตาราง 2	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	33
ตาราง 3	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	38
ตาราง 4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ด้านภาพรวม.....	39
ตาราง 5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ด้านการปกครอง.....	40
ตาราง 6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ด้านการศึกษา.....	41
ตาราง 7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ด้านการศึกษาสงเคราะห์.....	42
ตาราง 8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา.....	43
ตาราง 9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ด้านการสาธารณูปการ.....	44
ตาราง 10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ด้านการสาธารณสงเคราะห์.....	45
ตาราง 11	การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการเปรียบเทียบความคิดเห็น ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครอง คณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามอายุ.....	46
ตาราง 12	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นพระภิกษุที่มีอายุต่างกัน ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง สระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามอายุ ในด้านการศึกษา.....	47
ตาราง 13	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นพระภิกษุที่มีอายุ ต่างกันที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามอายุ ในด้านการเผยแผ่.....	47

	หน้า	
ตาราง 31	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นพระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ในด้านการศึกษาสงเคราะห์.....	59
ตาราง 32	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นพระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ในด้านการศึกษาสงเคราะห์.....	60

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
ภาพ 2 โครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี	22

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ หรือการปกครองคณะสงฆ์โดยหลักแล้ว คือ การปกครองตามพระธรรมวินัยและให้กฎหมายหรืออำนาจรัฐเป็นหลักสนับสนุนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของไทยตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และต่อมาได้แก้ไขเพิ่มเติมให้เหมาะสมยิ่งขึ้นถึงปัจจุบันคือ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561 ถือว่าเป็นรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์และเป็นหลักในการจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ด้วย โดยกำหนดให้มีมหาเถรสมาคมซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการออกข้อบังคับ วางระเบียบ ออกคำสั่ง มีมติหรือออกประกาศโดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายและพระธรรมวินัยใช้บังคับได้ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2561) การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและการดำรงอยู่ของพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคงเป็นการปกครองเพื่อบังคับบัญชาดูแลคณะสงฆ์ผู้ได้บังคับบัญชาให้อยู่ในสมณวิสัยอันเรียบร้อยดีงามยังความศรัทธาให้เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนา การบริหารจัดการที่ดีของคณะสงฆ์ควรยึดหลักธรรมาธิปไตยอันเป็นหัวใจสำคัญที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ โดยการใช้ธรรมเป็นหลักในการบริหาร นอกจากนี้ผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ จะต้องมีทักษะการบริหาร เช่น ทักษะในทางด้านความคิด ทักษะในการดำเนินการ ทักษะในการจูงใจโดยการนำทั้งศาสตร์การบริหาร (แนวคิด ทฤษฎี) และศิลป์ในการบริหาร (นำศาสตร์ต่าง ๆ ทั้งทางโลกและทางธรรมมาบูรณาการร่วมกัน) ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การบริหารกิจการคณะสงฆ์จะประสบผลสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดจึงขึ้นอยู่กับทักษะการบริหารของผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ว่ามีทักษะเท่าใดหากมีทักษะการบริหารน้อย ย่อมส่งผลให้มีประสิทธิผล และประสิทธิภาพน้อยในขณะที่หากผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ มีทักษะการบริหารมากย่อมส่งผลให้กิจการคณะสงฆ์มีประสิทธิผล และประสิทธิภาพสูงตามไปด้วย ทักษะการบริหารจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเป็นสิ่งผลักดันให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงามมีทั้งประสิทธิผล และประสิทธิภาพ (พระครูพิฑูรณครภิกขุ (อนุชาติ นรินโท), และ พระมหาสุเมธสมาธิโต, 2564) แต่ในความเป็นจริงแล้วการบริหารวัดมิได้เป็นไปในลักษณะองค์รวมของคณะสงฆ์แต่เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งทำให้ไม่มีศักยภาพมากพอที่จะทำงานได้สำเร็จทุกด้าน จึงเกิดความบกพร่องในการดำเนินงานได้ง่าย พระภิกษุสามเณรในวัดและพุทธศาสนิกชนขาดความเป็นเจ้าของวัด การทุ่มเทเพื่อการพัฒนาวัดก็ไม่เต็มที่ การบริหารนั้นนับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการปกครอง วัดจะมีความเจริญได้นั้นจะต้องมีระบบการบริหารจัดการที่ดีในทุก ๆ ด้าน นอกจากนี้เจ้าอาวาสมีหน้าที่อันมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการจรรโลงพระพุทธศาสนา และช่วยสงเคราะห์ประชาชนตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมายและกฎหมายมหาเถรสมาคม พระพุทธศาสนาจะรุ่งเรืองและพัฒนาไปได้ (ประภิต บุญมี, และคนอื่น ๆ, 2559) การบริหารกิจการคณะสงฆ์เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ หรือพระสังฆาธิการแต่ละระดับเท่านั้น ไม่มีการกระจายงาน ทำให้เกิดความบกพร่องในการดำเนินงานได้โดยง่าย พระภิกษุสามเณรและประชาชนขาดความรู้สึกเป็นเจ้าของพระพุทธศาสนาการทุ่มเทเพื่อการพัฒนาพระพุทธศาสนาและชุมชนจึงไม่เต็มที่ ความสัมพันธ์ระหว่างคณะสงฆ์และประชาชนจึงไม่สมบูรณ์ตามหลักการ

ช่วยเหลือเกื้อกูล และพระสงฆ์จำนวนมากไม่น้อยบวชแล้วมิได้ศึกษาหลักธรรมคำสอนอย่างแท้จริง มิได้เผยแผ่หลักธรรมคำสอนแก่ประชาชน ประชาชนก็ปฏิบัติต่อพระสงฆ์ไม่ถูกต้อง สังคมและพระพุทธศาสนาจึงเกิดปัญหา เกิดความไม่จริงใจในการนับถือพระพุทธศาสนา (สมศักดิ์ บุญปู, 2557)

การบริหารคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี ได้มีแนวทางการขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา จังหวัดสระบุรี ที่ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาตามพันธกิจ 6 ด้านของคณะสงฆ์ ประกอบไปด้วย ประกอบด้วย 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการเผยแผ่ 4) ด้านการสาธารณูปการ 5) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ (คณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี, 2561) สำหรับเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี ได้แบ่งการปกครองออกเป็น 9 ตำบล 48 วัด ดังนี้ 1) ตำบลปากเพรียว 6 วัด 2) ตำบลดาวเรือง 5 วัด 3) ตำบลนาโฆง 5 วัด 4) ตำบลหนองโน 6 วัด 5) ตำบลหนองยาว 6 วัด 6) ตำบลหนองปลาไหล 5 วัด 7) ตำบลกุดนกเปล้า 5 วัด 8) ตำบลปากข้าวสาร 5 วัด และ 9) ตำบลตลิ่งชัน 5 วัด (สังฆาธิการไทย, 2564) ซึ่งแต่ละตำบลมีการขับเคลื่อนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป เจ้าคณะพระสังฆาธิการในบางวัดไม่มีการประสานงานหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ทำให้การปฏิบัติงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

จากประเด็นดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองสระบุรี โดยเล็งเห็นว่าหากเจ้าอาวาสในเขตอำเภอเมืองสระบุรี ได้รับการพัฒนาด้านความรู้ให้มีความสามารถมากขึ้น และตระหนักถึงภารกิจในการบริหารจัดการวัดในการปกครอง ทราบถึงการแสดงบทบาท ในการพัฒนา การบริหารจัดการวัดทั้ง 6 ด้าน เข้าใจปัญหาและอุปสรรคมากขึ้นก็จะทำให้การดำเนินงานของวัดต่าง ๆ ในเขตอำเภอเมืองสระบุรีมีระบบการบริหารจัดการวัดที่ดีและเป็นไปตามหลักพระธรรมวินัย ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับใช้ในการปฏิบัติงานและเป็นแนวทางในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดสระบุรีให้ดียิ่งขึ้นสืบต่อไป

คำถามการวิจัย

1. บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรีเป็นอย่างไร
2. พระภิกษุที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันมีความเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี แตกต่างกันอย่างใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี

สมมติฐานการวิจัย

พระภิกษุที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันมีความเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

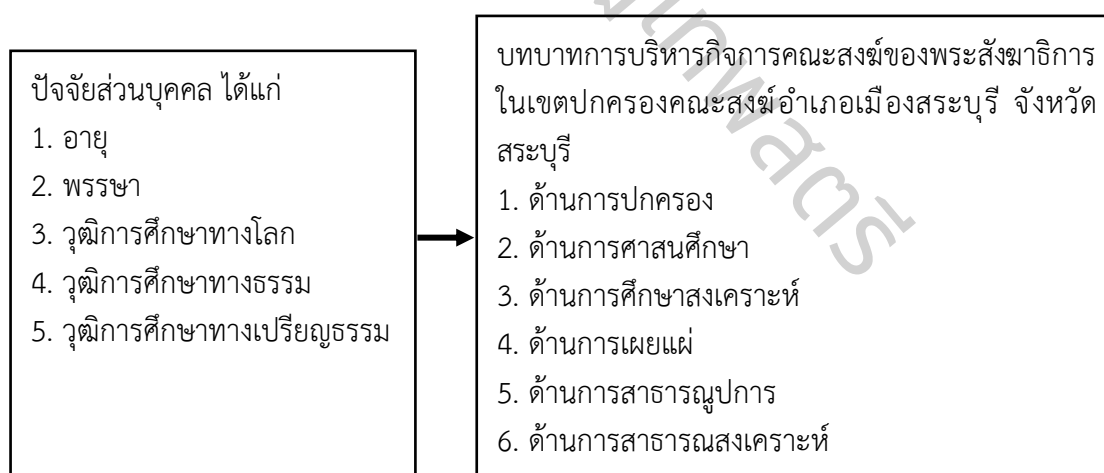
การวิจัยเรื่อง “บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี” นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของประกอบ มีโคตรกอง (2541) ทฤษฎีบทบาทของราล์ฟ ลินตัน (Ralp Linton, 1964) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารของคูลิก, และ เออวิกค์ เจ (Gulick, & Urwick, 1973) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงเอกสารคู่มือที่เกี่ยวข้องกับหลักการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ที่ประกอบด้วย ตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ พรรษา ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาทางโลก วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่ 5) ด้านการสาธารณูปการ 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ดังภาพที่แสดงต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้เพื่อศึกษาบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรเป็นพระภิกษุสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี มีจำนวนทั้งหมด 430 รูป (คณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี, 2563)

2.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นพระภิกษุสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำนวน 207 รูป โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane และกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 ผู้วิจัยใช้การเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ที่เป็นพระสังฆาธิการและพระภิกษุสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี ในการให้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	เขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี (ตำบล)	จำนวนประชากร (รูป)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (รูป)
1	ปากเพรียว	85	41
2	ดาวเรือง	38	18
3	นาโคง	44	21
4	หนองโน	38	18
5	หนองยาว	41	20
6	หนองปลาไหล	72	35
7	กุดนกกเปล้า	34	16
8	ปากข้าวสาร	49	24
9	ตลิ่งชัน	29	14
	รวม	430	207

หมายเหตุ ข้อมูลจากบัญชีสำรวจพระภิกษุสามเณรเข้าพรรษาของคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี, 2563

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

ขอบเขตด้านพื้นที่ในการวิจัยคือเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี มีจำนวน 9 ตำบล 48 วัด

4. ขอบเขตด้านเวลา

ทำการศึกษาวิจัยตั้งแต่เดือนตุลาคม 2564 ถึง เมษายน 2565

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ทราบถึงบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี
2. ได้ทราบถึงการปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. บทบาท หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ตามสถานภาพที่เป็นอยู่ หรือได้รับมอบหมาย ตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ ซึ่งเป็นการกระทำที่ผู้อื่นสามารถพบเห็นหรือสังเกตได้

2. การบริหารกิจการคณะสงฆ์ หมายถึง การบริหารงานของพระสังฆาธิการและคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ที่มีการวางแผน การจัดการองค์กร การบริหารงานบุคคล การควบคุม กำกับดูแล สั่งการ ประสานงาน และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายตามภารกิจของคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน คือ

2.1 ด้านการปกครอง หมายถึง การปกครอง สอดส่อง ดูแลความเรียบร้อยให้พระภิกษุสามเณร และคฤหัสถ์ ที่อยู่ในวัดปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ให้เป็นไปตามหลักพระธรรมวินัย

2.2 ด้านการศาสนศึกษา หมายถึง ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและแผนกบาลี แก่พระภิกษุสามเณร และคฤหัสถ์ ที่อยู่ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรีได้ศึกษาเล่าเรียนตามหลักพระธรรมวินัย

2.3 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลสถาบันการศึกษาหรือจัดสถานศึกษาภายในวัด เพื่อสงเคราะห์แก่เด็กเยาวชนให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียนโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย

2.4 ด้านการเผยแผ่ หมายถึง การดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนา เผยแผ่ศาสนาธรรม โดยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ เข้าใจ และน้อมนำไปปฏิบัติ รวมทั้งจัดห้องสมุดหรือจัดพิมพ์หนังสือธรรมะไว้เผยแผ่ให้ผู้สนใจได้ศึกษาค้นคว้า

2.5 ด้านสาธารณูปการ หมายถึง การก่อสร้าง และการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสมบัติของวัดด้วยการรักษา ซ่อมแซม ปรับปรุง ตกแต่งศาสนวัตถุและศาสนสถานที่มีอยู่เดิมให้มั่นคงถาวรและก่อสร้างเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับศาสนสมบัติที่จำเป็นต่อการดำรงพระพุทธศาสนาให้มั่นคง

2.6 ด้านสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนเมื่อประสบภัยทางธรรมชาติ ให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือพระภิกษุสามเณรและประชาชน ทั้งทางจิตใจและทางวัตถุโดยไม่ขัดพระธรรมวินัยและสมณวิสัยเพื่อประโยชน์ของประชาชน

3. พระสังฆาธิการ หมายถึง พระภิกษุที่ได้รับการแต่งตั้ง ให้ดำรงตำแหน่งทางคณะสงฆ์ ตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง เช่น เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี

4. คณะสงฆ์ หมายถึง บรรดาพระภิกษุที่ได้รับบรรพชาอุปสมบทจากพระอุปัชฌาย์ตามพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ที่สังกัดอยู่ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี

5. พรรษา หมายถึง ระยะเวลาของการอยู่จำพรรษาของพระภิกษุ ในหนึ่งพรรษามี 3 เดือน ซึ่งพระสงฆ์จะอยู่จำพรรษาในวัดใดวัดหนึ่งในแต่ละพรรษา ซึ่งในหนึ่งปีจะมีการจำพรรษาหนึ่งครั้ง

6. วุฒิการศึกษาทางโลก หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดที่เรียนจบในทางโลกสากลนิยมทั่วไป เช่น ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ปริญญาตรี ปริญญาโท หรือปริญญาเอก

7. วุฒิการศึกษาทางธรรม หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดที่เรียนจบระดับนักธรรม ซึ่งเป็นการสอบไล่ได้ในความรู้เรื่องธรรมะ มี 3 ระดับคือ นักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท และนักธรรมชั้นเอก

8. วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดที่เรียนจบและสอบไล่ได้ในระดับเปรียญธรรมซึ่งเป็นความรู้การแปลบาลี มี 8 ระดับคือ ประโยค 1 - 2 ระดับนี้เป็นระดับเดียวกัน และเปรียญธรรม 3 - 9 (โดยตั้งแต่เปรียญธรรม 3 ประโยคขึ้นไป จะใช้คำนำหน้าว่า “พระมหา”)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษางานวิจัย เรื่อง บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรีจังหวัดสระบุรี 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรีจังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร
3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์
4. ข้อมูลเกี่ยวกับคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

จากการศึกษาคนควาเอกสารวิชาการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท มีนักวิชาการได้นำเสนอความหมายของบทบาท แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของไว้ดังนี้

1. ความหมายของบทบาท

จากการทบทวนเอกสารเกี่ยวข้องกับคความหมายของบทบาทมีนักวิชาการให้ความหมายของบทบาทไว้แตกต่างกันตามทัศนะของแต่ละท่าน ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้ให้ความหมายบทบาทไว้ว่า การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู หรืออีกนัยหนึ่งก็คือบทบาททางสังคมที่ต้องแสดงตามตำแหน่งของตน

บลูม, และ เซลล์นิก (Boom, & Selznick, 1977) ได้อธิบายความหมายของบทบาทไว้ดังนี้

1. บทบาทที่กำหนดไว้หรือบทบาทตามอุดมคติ (The Socially Prescribed or Ideal Role) เป็นบทบาทที่กำหนดสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งทางสังคมไว้

2. บทบาทที่ควรกระทำ (The Perceived Role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่าควรกระทำในหน้าที่ตำแหน่งนั้น ๆ ซึ่งอาจไม่ตรงตามบทบาทที่กำหนดไว้ ไม่ตรงตามอุดมคติทุกประการและอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลก็ได้

3. บทบาทที่กระทำจริง (The Performed Role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลได้กระทำไปจริงตามความเชื่อ ความคาดหวัง ตลอดจนความกดดันและโอกาสที่จะกระทำในแต่ละสังคมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

ลีวินสัน (Levinson, 1964) ได้สรุปความหมายของบทบาทไว้ 3 ประการ คือ

1. บทบาท หมายถึง บรรทัดฐาน (norm) ความคาดหวังข้อห้ามความรับผิดชอบซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดไว้ บทบาทตามความหมายนี้ คำนึงถึงตัวบุคคลน้อยที่สุดแต่มุ่งไปที่การชี้หน้าที่อันควรกระทำ

2. บทบาท หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งที่จะคิดและทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

3. บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่มีจะกระทำโดยให้สัมพันธ์กับโครงสร้างของสังคม หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ แนวทางอันบุคคลที่พึงกระทำเมื่อตนดำรงตำแหน่งนั้น ๆ นั้นเอง

งามพิศ สัตย์สงวน (2540) ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาทคือพฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่าง ๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร

ลือชา ธรรมวินัยสถิต (2541) ให้บทบาทของความหมายในแง่ทางโครงสร้างของสังคมว่า บทบาท หมายถึง ภาระหน้าที่ที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะพึงกระทำตามสถานภาพที่ตนดำรงอยู่เมื่อบุคคลใดได้เข้าไปมีสถานภาพหนึ่ง ๆ แล้วย่อมแสดงบทบาทตามสถานภาพนั้น ๆ สถานภาพและบทบาทจึงเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เปรียบได้กับเหรียญที่ต้องมี 2 ด้านเสมอ เมื่อสถานภาพเป็นตัวกำหนดแบบแผนความสัมพันธ์นั้นมีความสอดคล้องกัน และเป็นไปตามแบบแผนที่กำหนด ดังนั้นบทบาทจึงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของโครงสร้างทางสังคมประการหนึ่ง

ประกอบ มีโคตรกอง (2541) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทว่า “บทบาทหน้าที่ตามตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งนั้น จะถูกคาดหวังจากสังคมนรอบด้านซึ่งเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) และการแสดงบทบาทของบุคคลตามตำแหน่งหน้าที่ที่จะมีความถูกต้องเหมาะสมเพียงใดขึ้นกับปัจจัย 3 ประการ ดังนี้

1. ความเข้าใจในบทบาทที่ตนเองแสดงหรือปฏิบัติ
2. ประสบการณ์ของผู้ที่ต้องแสดงบทบาท
3. บุคลิกภาพของผู้แสดงบทบาท

ปราชญา กล้าผจญ (2543) ได้ให้ความหมายบทบาทไว้ว่า บทบาท หมายถึง สิ่งที่บุคคลจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับตำแหน่งหรือหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นการแสดงพฤติกรรมตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ที่มอบหมายอำนาจนั้น

ชนิษฐา วิเศษสาธิต, และ มุกดา ศรียงค์ (2536) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง การประกอบพฤติกรรมตามตำแหน่ง ความคาดหวัง หรือตามหน้าที่ที่แสดงจริง

สรุปได้ว่า บทบาท คือ พฤติกรรมที่แสดงถึงสถานภาพหรือสิทธิหน้าที่ที่แสดงออกถึงความต้องการเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้เป็นสำคัญ ทั้งบทบาทส่วนตัวและบทบาททางสังคมตามตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

จากการทบทวนเอกสารบทความทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทได้มีนักวิชาการให้ทัศนะไว้หลากหลาย ดังนี้

ทฤษฎีบทบาทของราล์ฟ ลินตัน (Ralph Linton's role theory) ได้กล่าวว่า ตำแหน่งหรือสถานภาพเป็นผู้กำหนดบทบาท เช่น บุคคลที่มีตำแหน่งเป็นครูต้องแสดงพฤติกรรมเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกศิษย์

ทฤษฎีบทบาทของแนเดล (Nadel's role theory) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทคือส่วนประกอบที่ส่งผลต่อพฤติกรรม 3 ลักษณะ คือส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท เช่น ครู ต้องพูดเก่งหรือมีอารมณ์ขัน ส่วนประกอบที่มีผลต่อบทบาทและขาดมิได้ เช่น เป็นแพทย์ต้องรักษาคนไข้และส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย เช่น ครูต้องเป็นสมาชิกคุรุสภาโดยกำหนดให้เป็นสมการได้ ดังนี้

$$P = f(a,b,c\dots)$$

โดยกำหนดให้

P คือ บทบาท

a คือ ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท

b คือ ส่วนประกอบที่มีผลต่อบทบาทและขาดมิได้

c คือ ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย

จากสมการอธิบายได้ว่า บทบาทจะต้องประกอบด้วยส่วนประกอบหลาย ๆ ส่วน อย่างน้อย 3 ส่วน ขึ้นไปจนถึง n ส่วน

ทฤษฎีบทบาทของโฮมันน์ (Homann's role theory) ได้กล่าวว่าบุคคลจะเปลี่ยนบทบาทไปตามตำแหน่งเสมอ เช่น ตลอดกลางวันแสดงบทบาทสอนหนังสือเพราะมีตำแหน่งเป็นครู สอนตอนเย็นแสดงบทบาทเรียนหนังสือ เพราะมีตำแหน่งเป็นนิสิตภาคสมทบ เป็นต้น

ทฤษฎีบทบาทของพาร์สันส์ (Parson's role theory) กล่าวว่าไว้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคมทำให้มนุษย์ต้องเพิ่มบทบาทของตนเช่น บุคคลที่มีเพื่อนมากก็ต้องแสดงบทบาทมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

ทฤษฎีบทบาทของเมอร์ตัน (Merton's role theory) ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลแต่ละคนจะต้องมีตำแหน่งและบทบาทควบคู่กันไปซึ่งไม่เหมือนกัน บทบาทจะมีอย่างน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับทักษะของสังคมที่เขาสังกัดอยู่ตลอดจนลักษณะของบุคคลในสังคมนั้น

ทฤษฎีบทบาทของกู๊ด (Good's role theory) กล่าวว่าไว้ว่า บทบาทคือ แบบแผนของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของแต่ละบุคคลและบทบาทดังกล่าวควรเป็นไปตามข้อตกลงที่มีต่อสังคมนั้น ๆ

ทฤษฎีบทบาทของกัสคิน (Guskin's role theory) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนคือผลที่ได้จากตำแหน่งทางสังคมของเขานั้นเองและทฤษฎีบทบาทจัดเป็นข้อตกลงประการแรกที่สถาบันต่าง ๆ ในสังคมคาดหวังว่าบุคคลที่ได้รับตำแหน่งต่าง ๆ ควรปฏิบัติอย่างไรบ้าง

สรุปได้ว่า ทฤษฎีบทบาทคือการแสดงพฤติกรรมการปฏิบัติของบุคคลแต่ละคน โดยมีตัวกำหนดบทบาทคือตำแหน่งหน้าที่หรือสถานภาพของบุคคล ยิ่งมีตำแหน่งหรือสถานภาพที่เปลี่ยนไปบทบาทก็จะเปลี่ยนตามไปด้วยและถ้าเป็นคนที่มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมมาก

บทบาทก็จะเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น สถานภาพและบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบจึงควบคู่กันไปและสามารถเปลี่ยนแปลงได้เสมอ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารวิชาการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ มีนักวิชาการได้นำเสนอความหมายของการบริหารจัดการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของไว้ดังนี้

1. ความหมายของการบริหาร

จากการทบทวนเอกสารเกี่ยวข้องกับความหมายของการบริหาร มีนักวิชาการให้ความหมายของการบริหารจัดการไว้แตกต่างกันตามทัศนะของแต่ละท่าน ดังนี้

พระมหาวิมลชัย วชิรเมธี (2550) กล่าวว่า ผู้บริหารงานที่ดีจะต้องมีวิธีการบริหารงานที่จะทำให้ชนะใจลูกน้อง ธรรมชาติสำหรับผู้บริหารงาน คือ จะต้องมีความหนักแน่นมั่นคงและสามารถเป็นเสาหลักในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกน้องได้ มีความสามารถในการแบ่งงานให้ลูกน้องทำตามความชำนาญของแต่ละบุคคลและรู้จักกระจายอำนาจให้แก่ลูกน้องได้ช่วยแบ่งเบาภาระของตนเอง ดังนั้น ผู้บริหารงานที่ดีจึงเป็นผู้ที่คอยดูแลภาพรวมในการทำงานของบุคคลในองค์การ

จันทราณี สงวนนาม (2551) กล่าวว่า การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นสาขาวิชาที่มีการจัดระเบียบอย่างมีระบบ คือมีหลักการ กฎเกณฑ์ และทฤษฎี ที่พึงเชื่อถือได้ อันเกิดจากการค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานโดยลักษณะเช่นนี้การบริหารจึงเป็นศาสตร์ (Science) ซึ่งเป็นศาสตร์ทางสังคม ที่อยู่กลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยา และรัฐศาสตร์ แต่ถ้าพิจารณาการบริหารในลักษณะของการปฏิบัติที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถประสบการณ์ และทักษะของผู้บริหารแต่ละคนที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นการประยุกต์เอาความรู้ หลักการและทฤษฎีไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมแล้ว การบริหารก็จะมีลักษณะเป็นศิลป์ (Arts)

เออร์เนสต์ เดล (Ernest Dale, 1968, p.213) กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการจัดองค์การและการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

ฮัทชินสัน (Hutchinson, 1972) กล่าวว่า การบริหารเป็นศิลปะหรือความสามารถในการรวมวัตถุและกำลังคนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด

คุนทซ์, และ ดอนเนลล์ (Koontz, & Donnell, 1972, p.26) กล่าวว่า การบริหารเป็นการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น

เฮอเบิร์ต (Herbert, 1961, p.12) กล่าวว่า การบริหารเป็นกิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมกันดำเนินเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

เทย์เลอร์ (Taylor, 2002, p.5) ให้ความหมายว่า งานบริหารทุกอย่างจำเป็นต้องกระทำโดยมีหลักเกณฑ์ ซึ่งกำหนดจากการวิเคราะห์ศึกษาโดยรอบคอบ ทั้งนี้เพื่อให้มีวิธีที่ดีที่สุดในอนาคตที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิตมากยิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์สำหรับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

วิโรจน์ สารรัตน์ (2555, หน้า 1) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยหน้าที่ในการบริหาร

ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การชี้นำ (leading) และการควบคุมองค์กร (Controlling)

ศิริ ถีอาสนา (2557, หน้า 8) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า เป็นกิจกรรมของกลุ่มที่ทำร่วมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมมือกันจัดการทรัพยากรที่เหมาะสมเพื่อได้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์จัดการกระบวนการบริหารหรือหน้าที่การบริหาร ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การจัดคณะทำงาน (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting)

พระธรรมโกศาจารย์ (2549) กล่าวว่า การบริหารเป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (Getting Things Done Through Other People) และกล่าวว่าหน้าที่ของผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณาของผู้บริหารให้สำเร็จ มี 5 ประการ ตามคำย่อภาษาอังกฤษว่า “POSDC” ดังนี้

P : Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

O : Organizing หมายถึง คือ การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ

S : Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่การพัฒนาบุคลากรและการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

D : Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและต้องมีภาวะผู้นำ

C : Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร

สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์และทำกิจกรรมขององค์กรร่วมกันด้วยความสามารถทั้งศาสตร์และศิลป์ โดยนำเอาทรัพยากรมาพัฒนาและใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อความพึงพอใจของทุกฝ่าย

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

จากการทบทวนเอกสารบทความทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทได้มีนักวิชาการให้ทัศนะไว้หลากหลาย ดังนี้

กูลิค, และ เออวิกค์ (Gulick, L., & Urwick, J., 1973, pp.18 - 19) กล่าวว่า กระบวนการบริหารนั้นประกอบด้วย ขั้นตอนที่สำคัญ ที่เรียกกย่อ ๆ ว่า “POSDCoRB Model” ซึ่งอธิบายตามความหมายได้ดังนี้ 1) การวางแผน (P=Planning) หมายถึง การจัดวางโครงการและแผนปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าว่าจะต้องทำอะไรบ้างและทำอย่างไร 2) การจัดองค์กร (O=Organizing) หมายถึง การจัดหน่วยงาน กำหนดโครงสร้างของหน่วยงาน การจัดสายงาน ตำแหน่งต่างๆ กำหนดอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน 3) การจัดหาบุคคล (S=Staffing) หมายถึง การจัดหาบุคคล เป็นการบริหารงานทางด้านบุคคล อันได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การพัฒนาบุคลากร การสร้างบรรยากาศการทำงานที่

ดี การประเมินผลการทำงาน และการให้พ้นจากงาน 4) การอำนวยการ (D=Directing) หมายถึง การตัดสินใจ การวินิจฉัยสั่งการหน่วยงาน ให้เกิดความร่วมมือเพื่อดำเนินการไปสู่เป้าหมายเดียวกัน 5) การประสานงาน (Co=Coordinating) หมายถึง การประสานงานกิจการด้านต่างๆ ของหน่วยงาน ให้เกิดความร่วมมือเพื่อดำเนินไปสู่เป้าหมายเดียวกัน 6) การรายงาน (R=Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติของหน่วยงานให้แก่ผู้บริหารและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหวของการดำเนินงานว่าก้าวหน้าเพียงใด 7) การงบประมาณ (B=Budgeting) หมายถึง การงบประมาณ การจัดทำงบประมาณบัญชีการใช้จ่ายเงิน การควบคุม และการตรวจสอบด้านการเงิน

วิลเลียม อูชิ (William Ouchi, 1971) กล่าวว่า ทฤษฎีของการบริหาร คือ ทฤษฎี Z โดยหลังจากการศึกษาการบริหารของธุรกิจญี่ปุ่น และสหรัฐได้ทำการประสมประสานกัน โดยมีแนวคิดด้านการบริหาร ดังนี้

1. การจ้างงานระยะยาว
2. การตัดสินใจเป็นเอกฉันท์
3. ความรับผิดชอบเฉพาะบุคคล
4. การประเมินผลและการเลื่อนตำแหน่งแบบค่อยเป็นค่อยไป
5. การควบคุมในตัวเองไม่ใช่วิธีการโดยมีการวัดผลอย่างชัดเจนและเป็นทางการ
6. เส้นทางอาชีพแบบเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในระดับปานกลาง
7. มีความเกี่ยวข้องในลักษณะครอบครัว

ติน ปรัชญพฤทธิ (2548) กล่าวว่า ภารกิจสำคัญในการบริหารไว้ 7 ประการ คือ

1. การวางแผน หมายถึง การกำหนดโครงการอย่างกว้าง ๆ ว่ามีอะไรบ้างที่จะต้องปฏิบัติตามลำดับ วางแนววิธีปฏิบัติพร้อมด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้นก่อนดำเนินการปฏิบัติ
2. การจัดองค์การ หมายถึง การจัดรูปโครงสร้างหรือเค้าโครงของการบริหาร โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่าง ๆ ของหน่วยงานให้ชัดเจน พร้อมด้วยกำหนดลักษณะและวิธีการติดต่อสัมพันธ์ตามลำดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงไปต่ำตามลำดับ
3. การจัดคนเข้าทำงาน หมายถึง การบริหารงานเกี่ยวกับตัวบุคคลของหน่วยงานการบริหารบุคคลดังกล่าว รวมถึงตั้งแต่การแสวงหาคนทำงานมาบรรจุ การแต่งตั้ง การฝึกอบรม และการพัฒนาบุคคล การบำรุงขวัญ การเลื่อนขั้น ลดชั้น ตลอดจนการพิจารณาให้พ้นจากงาน และการบำรุงรักษาสภาพของการทำงานให้ดี และมีประสิทธิภาพต่อไป
4. การสั่งการ หมายถึง การอำนวยการหรือการวินิจฉัยสั่งการ หลังจากการได้วิเคราะห์และพิจารณาโดยรอบคอบ รวมทั้งการติดตามดูแลให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ๆ
5. การประสานงาน หมายถึง การประสานงานหรือติดต่อกับหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่าง ๆ ในองค์การ เพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการทำงานที่ซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกันสามารถทำงานประสานกันได้ตามวัตถุประสงค์หลักขององค์กร
6. การรายงาน หมายถึง การเสนอรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งบนและล่าง เพื่อทราบความก้าวหน้าของงานเป็นระยะ สะดวกแก่การประสานงานเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีร่วมกัน ตลอดจนเป็นการบำรุงขวัญไปในตัวด้วย

7. การงบประมาณ หมายถึง การจัดสรรทรัพยากร หรือการทำงานงบประมาณการเงิน วางแผนหรือโครงการในการจ่ายเงิน การบัญชีและการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินโดยรอบคอบและรัดกุม

เฮนรี ฟาโยล (Henri Fayol, 1964, p.102) ได้คิดค้นทฤษฎี POCCC โดยกำหนดหลักการบริหารจัดการไว้เป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติการซึ่งจะเป็นประโยชน์ฝ่ายบริหารตลอดจนผู้จัดการในการจัดการบริหารองค์กรเป็นอย่างมาก ในขณะที่เดียวกันหลักการนี้ก็สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมได้ตามลักษณะองค์กรอีกด้วย ทำให้การบริหารจัดการเป็นระบบ ระเบียบ และปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้องค์กรมีศักยภาพ และประกอบกิจการได้อย่างประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี (POCCC) คือ 1. การวางแผน (Planning) คือ การศึกษาข้อมูลในปัจจุบันและคาดการณ์ในอนาคตแล้ววางเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติไว้ 2. การจัดองค์การ (Organizing) คือ การจัดโครงสร้างของหน่วยงานหรือองค์การออกเป็นหน่วยงานย่อย ๆ กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงาน การจัดสรรคนเข้าทำงานในตำแหน่งงานต่าง ๆ 3. การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) คือ การสั่งให้คนทำงานตามที่มอบหมายงานให้ทำ บังคับบัญชาให้พนักงานทำงานตามภารกิจของหน่วยงาน 4. การประสานงาน (Coordination) คือ การดูแลควบคุมและอำนวยความสะดวกให้ผู้ทำงานได้โดยสะดวกเต็มความสามารถ 5. การควบคุม (Controlling) คือ การควบคุมให้งานดำเนินไปตามแผนที่วางเอาไว้ตรวจสอบให้ผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ หลักการในการบริหารหรือการจัดการนั้น ควรมีความยืดหยุ่นและสามารถประยุกต์ใช้ได้กับนักบริหารทุกระดับในองค์การ เรียกว่า หลักการจัดการสากล 14 ข้อ (Fayol 's 14 principle of management) คือ

1. หลักการแบ่งงานกันทำ (Division of Work) โดยคำนึงถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Specialization) ของแต่ละคน

2. หลักอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) โดยให้สอดคล้องกับระดับความรับผิดชอบตามตำแหน่งงานนั้น ๆ

3. หลักระเบียบวินัย (Discipline) พนักงานทุกคนต้องยอมรับและเชื่อฟังในกฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับที่องค์กรกำหนดขึ้น

4. หลักเอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command) ในการทำงาน ผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนจะต้องรับฟังคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวเท่านั้น

5. หลักทิศทางการทำงานอย่างเดียวกัน (Unity of Direction) ในการทำงานทุกกลุ่มหรือทุกหน่วยงานในองค์การควรดำเนินการภายใต้แผนงานและทิศทางในการทำงานที่ชัดเจนอย่างเดียวกัน

6. หลักผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นรองผลประโยชน์ส่วนรวม (Subordination of Individual Interests the General Interest) ในการทำงานผลประโยชน์ขององค์กรต้องมาก่อนผลประโยชน์ส่วนตัวโดยคำนึงถึงความสำเร็จขององค์กรเป็นสำคัญ

7. หลักการจ่ายค่าตอบแทนการทำงานที่เป็นธรรม (Remuneration) พนักงานต้องได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรมเหมาะสมกับสภาพค่าครองชีพและความพอใจสูงสุดของทั้งฝ่ายคนงานและฝ่ายนายจ้าง

8. หลักการรวมอำนาจ (Centralization) หมายถึง การให้มีศูนย์รวมการตัดสินใจและการควบคุมอยู่ที่ส่วนกลาง และให้มีการกระจายอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมสอดคล้องและพอเหมาะกับองค์การนั้น ๆ

9. หลักสายการบังคับบัญชา (Scalar Chain) ควรกำหนดลำดับสายของการบังคับบัญชา แต่ละหน่วยงานในองค์การให้ชัดเจน ลดหลั่นกันไปตามลำดับจากระดับสูงสุดลงมาถึงระดับต่ำสุดขององค์การ ไม่คลุมเครือหรือก้าวก่ายกัน

10. หลักของควมมีระเบียบ (Order) ทุกสิ่งทุกอย่างควรมีระเบียบแบบแผนการกำหนดตำแหน่งหน้าที่ที่จะต้องพิจารณาจากคุณสมบัติที่เหมาะสม

11. หลักความเสมอภาค (Equity) หมายถึง ผู้บริหารควรมีหลักการจัดการบนพื้นฐานของความยุติธรรม ความมีเมตตากรุณาต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันโดยทั่วถึง ทั้งองค์การปราศจากการลำเอียง

12. หลักความมั่นคง (Stability of Tenure of Personnel) ฝ่ายบริหารควรสร้างความรู้สึกในเรื่องความมั่นคงในหน้าที่การงานและรักษาพนักงานที่มีคุณภาพไว้กับองค์การเพื่อลดอัตราการออกจากงานให้น้อยลง

13. หลักความคิดริเริ่ม (Initiative) เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาขององค์การ

14. หลักความสามัคคี (Esprit de Corps) ส่งเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของพนักงานด้วยการทำงานเป็นทีมและมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันเพื่อให้เกิดเอกภาพทั้งองค์การ (Fayol Henri, 1964, p.39) สรุปได้ว่า ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารนั้น จะประกอบไปด้วย การวางแผน การจัดการองค์การ การบริหารงานบุคคล การสั่งการ การประสานงาน การรายงานผล และการงบประมาณที่ผู้บริหารในทุกองค์การหรือหน่วยงานจะต้องมีเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่นั้น ประสบผลสำเร็จเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานมากที่สุด

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์

เดิมการบริหารกิจการคณะสงฆ์มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2485 เป็นกฎหมายที่กำหนดการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้งโดยโครงสร้าง และหน้าที่ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ต่อมาได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2485 ซึ่งหมายรวมถึงการยกเลิกสังฆสภา คณะสังฆมนตรี และคณะวินัยธร ส่วนอำนาจที่องค์กรทั้งสามเคยเป็นผู้ใช้แยกจากกันให้สมเด็จพระสังฆราช และมหาเถรสมาคมเป็นผู้ใช้ผลที่ตามมาคือการยกเลิกตำแหน่งประธานสังฆสภา สังฆนายก และประธานคณะวินัยธร อำนาจหน้าที่ของตำแหน่งทั้งสามถูกรวมกันเข้าและมอบให้ประธานกรรมการมหาเถรสมาคมเป็นผู้ใช้อำนาจสูงสุดในการบังคับบัญชาคณะสงฆ์เป็นของสมเด็จพระสังฆราช ผู้ทรงบัญชาการคณะสงฆ์ใน 2 ตำแหน่ง คือ 1) โดยตำแหน่งสกลมหาสังฆปริณายก หรือประมุขสงฆ์ไทยทรงบัญชาการคณะสงฆ์เอง และทรงรับผิดชอบเองตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 8 บัญญัติ “สมเด็จพระสังฆราชทรงดำรงตำแหน่งสกลมหาสังฆปริณายก ทรงบัญชาการคณะสงฆ์ และทรงตราพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราชโดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมาย พระธรรมวินัยและกฎหมายมหาเถรสมาคม” (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2505) และ 2) โดยตำแหน่งประธาน

กรรมการมหาเถรสมาคม ทรงบัญชาการคณะสงฆ์ร่วมกับมหาเถรสมาคมตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 บัญญัติ “ในกรณีที่สมเด็จพระสังฆราชทรงลาออกจากตำแหน่งหรือพระมหากษัตริย์ทรงพระกรุณาโปรดให้ออกจากตำแหน่ง พระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาของสมเด็จพระสังฆราชหรือตำแหน่งอื่นใดตามพระราชอัธยาศัยก็ได้” (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2505) และมาตรา 18 บัญญัติ “ในกรณีที่ยังไม่มีกรรมการมหาเถรสมาคมแทนตำแหน่งที่ว่างตามมาตรา 15 วรรคสอง ให้ถือว่ามหาเถรสมาคม มีกรรมการเท่าจำนวนที่เหลืออยู่ในขณะนั้น” (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2505) มหาเถรสมาคมจึงประกอบด้วย 1) สมเด็จพระสังฆราช ทรงดำรงตำแหน่งประธานกรรมการมหาเถรสมาคมโดยตำแหน่ง พระมหากษัตริย์ทรงสถาปนาสมเด็จพระสังฆราช 2) สมเด็จพระราชาคณะทุกรูปเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง ปัจจุบันมีสมเด็จพระราชาคณะทั้งสิ้น 8 รูป และ 3) พระราชาคณะซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งมีจำนวนไม่ต่ำกว่าสี่รูป และไม่เกินแปดรูปเป็นกรรมการอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี ตามปกติสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งกรรมการครบทั้ง 8 รูป จึงทำให้จำนวนกรรมการมหาเถรสมาคมแต่ละชุดมี 17 รูป อันประกอบด้วย สมเด็จพระราชาคณะ 8 รูป กรรมการที่สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้ง 8 รูป และสมเด็จพระสังฆราช ในฐานะประธานกรรมการ 1 รูป อำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคม ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 18 ความว่า “มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อย เพื่อการนี้ให้มีอำนาจตรากฎหมายมหาเถรสมาคมออกข้อบังคับ วางระเบียบหรือออกคำสั่งโดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมาย และพระธรรมวินัยใช้บังคับได้” จะเห็นได้ว่า อำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมตามมาตรานี้มีความหมายกว้างขวางมาก เพราะถ้าพิจารณาเทียบเคียงกับอำนาจหน้าที่ของสังฆสภา คณะสังฆมนตรี และคณะวินัยธรรมตามที่บัญญัติแยกอำนาจกันไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2484 แล้วจะพบว่า อำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ทั้งสามส่วนนั้นได้รวมกันเป็นอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคม กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ อำนาจหน้าที่ของสังฆสภา คณะสังฆมนตรี และคณะวินัยธรรมในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2484 ได้รวมกันเป็น อำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ฉะนั้น อำนาจหน้าที่ “ปกครองคณะสงฆ์” ของมหาเถรสมาคมตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 18 นี้ จึงมิได้หมายถึงเฉพาะอำนาจหน้าที่บริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสังฆมนตรีเท่านั้น แต่ยังหมายถึง อำนาจหน้าที่ตราสั่งขานัติของสังฆสภาและอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยอธิกรณ์ของคณะวินัยธรรมชั้นฎีกาอีกด้วยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 นี้มีผลใช้บังคับเป็นเวลานานถึง 30 ปี จึงมีการแก้ไขเพิ่มเติมใน พ.ศ. 2535 เมื่อรัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติในฐานะรัฐสภา พระราชบัญญัติฉบับหลังนี้เพียงแก้ไขเพิ่มเติมรายละเอียดปลีกย่อยของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ไม่มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์แต่อย่างใด จนมาถึง พ.ศ. 2561 รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2564 ขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา มีเหตุผลในการประกาศใช้ คือ “...โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติให้พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะและทรงเป็น อัครศาสนูปถัมภก และตามโบราณราชประเพณีที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านานนั้น พระมหากษัตริย์ทรงอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา รวมทั้งทรงทำนุบำรุงสั่งสมมณฑลให้เจริญมั่นคงเป็นไปตามแบบแผนอันเรียบร้อยตลอดมา เพื่อให้พระพุทธรูปศาสนารุ่งเรืองถาวรเป็นที่เลื่อมใส

ศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชน ซึ่งจะก่อให้เกิดการประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม มีความร่มเย็นผาสุกแก่ประชาชนและเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ สมควรบัญญัติกฎหมายให้เป็นการสืบทอดและดำรงรักษาไว้ซึ่งพระราชอำนาจตามโบราณประเพณี จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้” พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2565 แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติว่าด้วยการสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชและอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมไว้ ดังนี้

1. มาตรา 7 พระมหากษัตริย์ทรงสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชองค์หนึ่ง และให้นายกรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2561)

2. มาตรา 12 มหาเถรสมาคมประกอบด้วยสมเด็จพระสังฆราช ซึ่งทรงดำรงตำแหน่งประธานกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการอื่นอีกไม่เกิน 20 รูปซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากสมเด็จพระราชาคณะ พระราชาคณะ หรือพระภิกษุซึ่งมีพรรษาอันสมควร และมีจริยวัตรในพระธรรมวินัยที่เหมาะสมแก่การปกครองคณะสงฆ์ การแต่งตั้งตามวรรคหนึ่งและการดำเนินการตามมาตรา 15 (4) และวรรคสอง ให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย โดยจะทรงปรึกษาหารือกับสมเด็จพระสังฆราชก่อนก็ได้

3. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มาตรา 15 ตรี กำหนดอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมไว้ชัดเจนกว่าที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ดังนี้

“มาตรา 15 ตรี มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยดีงาม
- (2) ปกครองและกำหนดการบรรพชาสามเณร
- (3) ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์

(4) รักษาหลักพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา

(5) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่น

เพื่อการนี้ให้มหาเถรสมาคมมีอำนาจตรากฎมหาเถรสมาคม ออกข้อบังคับ วางระเบียบ ออกคำสั่งมีมติหรือออกประกาศ โดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายและพระธรรมวินัยใช้บังคับได้และจะมอบให้พระภิกษุ รูปใดหรือคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการตามมาตรา 19 เป็นผู้ใช้อำนาจหน้าที่ตามวรรคหนึ่งก็ได้” อำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561 เกี่ยวข้องกับการควบคุม และส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ที่เคยถูกจัดเป็นอำนาจหน้าที่ของสังฆมนตรีแห่งองค์การสี่ ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2484 อาจกล่าวได้ว่ามหาเถรสมาคมในปัจจุบันมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานคณะสงฆ์ 6 ด้าน คือ 1) การปกครอง 2) การศาสนศึกษา 3) การศึกษาสงเคราะห์ 4) การเผยแผ่ 5) การสาธารณูปการ และ 6) การสาธารณสงเคราะห์ ถ้าตัดข้อ 3 และข้อ 6 ออกไปที่เหลืออีก 4 ข้อก็คืองานในความรับผิดชอบของสังฆมนตรีแห่งองค์การทั้งสี่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2484 นั่นเองการบริหารงานของมหาเถรสมาคมเป็นไปในลักษณะที่ว่ากรรมการทั้งหมดร่วมกันรับผิดชอบงานทั้ง 6 ประเภท โดยไม่มีการแบ่งเป็น “กระทรวง” ให้ชัดเจน แล้วมอบหมายให้กรรมการรูปใดรูปหนึ่งทำหน้าที่เป็น “รัฐมนตรี” เพื่อกำกับดูแลเป็นการเฉพาะอย่างไรก็ตาม ที่กล่าวมานั้นเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ในส่วนที่เกี่ยวกับการสถาปนาสมเด็จพระสังฆราช และอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคม

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการทางพระพุทธศาสนาได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้ทัศนะไว้หลากหลาย ดังนี้

พระพรหมโมลี (2549) กล่าวว่า iva การบริหารกิจการคณะสงฆ์นั้นพระสังฆาธิการเป็นบุคลากรที่สำคัญยิ่งของพระพุทธศาสนาในฐานะที่ได้รับมอบหมายจากพุทธบริษัทให้เป็นผู้นำในกิจการด้านต่าง ๆ ของพระพุทธศาสนา ความเจริญหรือความเสื่อมของพระพุทธศาสนาจึงสัมพันธ์อย่างยิ่งกับคุณภาพของพระสังฆาธิการระดับต่าง ๆ ภารกิจของพระสังฆาธิการนั้น นอกจากหน้าที่ตามปกติของสงฆ์คือ การสอนธรรมนำปฏิบัติแก่พุทธบริษัทแล้ว ยังมีภารกิจด้านการบริหารจัดการกิจการพระพุทธศาสนาอีก 6 ด้าน กล่าวคือ งานการปกครอง งานการศึกษา งานการศึกษสงเคราะห์ งานการเผยแผ่ งานการสาธารณูปการ และงานสาธารณสงเคราะห์ การบริหารจัดการภาระงานด้านต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น ล้วนต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ในด้านนั้น ๆ อย่างเพียงพอจึงจะสำเร็จลุล่วงดังเป้าหมายได้

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ, 2545) กล่าวว่า การบริหารงานเป็นกิจการคณะสงฆ์ที่จะต้องทำหรือที่จะต้องถือเป็นธุระหน้าที่ และเป็นภารกิจของพระสังฆาธิการจะต้องปฏิบัติอันเป็นภารกิจของคณะสงฆ์และการศาสนามี 6 ประการดังนี้ 1) การควบคุมและส่งเสริมรักษาความเรียบร้อยดีงาม (การปกครองคณะสงฆ์) 2) การศาสนศึกษา 3) การศึกษาสงเคราะห์ 4) การเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) การสาธารณูปการ และ 6) การสาธารณสงเคราะห์ วิธีดำเนินการทั้ง 6 ประการดังกล่าว บางประการมีกำหนดไว้ในระเบียบกฎหมายมหาเถรสมาคม แต่บางประการคงเป็นไปตามจารีตที่ถือปฏิบัติ (พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ), 2545)

พระไพศาล วิสาโล (2552) กล่าวว่า iva การบริหารกิจการคณะสงฆ์เป็นงานที่พระสงฆ์จะต้องมีบทบาทต่อสังคมนั้น คุณภาพของพระสงฆ์เป็นที่สำคัญมากปัจจุบันพระสงฆ์มีคุณภาพลดน้อยถอยลงในด้านข้อวัตรปฏิบัติและความสามารถในการสอน และการเผยแผ่พระธรรมจึงทำให้พระสงฆ์สูญเสียความเป็นผู้นำในทางคุณธรรมและสติปัญญา และสูญเสียศรัทธาจากญาติโยม ดังนั้นการบริหารปกครองและการดูแลพระสงฆ์ให้มีความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม สิ่งที่จะต้องมาเสริมควบคู่กันก็คือ ระบบกลั่นกรอง และกล่อมเกลาระบบกลั่นกรองมีไว้สำหรับคัดเลือกผู้ที่จะมาบวช สอนระบบกล่อมเกล่าสำหรับผู้ผ่านการบวชมาแล้ว อันที่จริงการกล่อมเกล่าผู้บวชนั้น มีอยู่แล้วตามพระธรรมวินัย โดยอุปัชฌาย์เป็นผู้ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นี้ และเป็นผู้รับรองต่อคณะสงฆ์ อุปัชฌาย์จะต้องมีหน้าที่กลั่นกรองและกล่อมเกล่า การกลั่นกรองเป็นขั้นแรกสำหรับผู้ที่จะมาเป็นสมาชิกคณะสงฆ์ โดยขั้นตอนที่สำคัญกว่านั้น คือ การกล่อมเกล่าทั้งในด้านความประพฤติ ความรู้ ความเข้าใจในทางธรรมให้เจริญงอกงาม

กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2542) กล่าวถึง การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งและการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ถือเป็นตัวแทนหรือเป็นสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระบรมศาสดาของพุทธศาสนิกชน ซึ่งทำหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจเผยแผ่สืบสาน และถ่ายทอดพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้บัญญัติไว้ เพื่อให้ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาได้นำพระธรรมคำสอนไปปฏิบัติ ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม การเผยแผ่สืบสานและถ่ายทอดพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถือเป็นภารกิจสำคัญที่คณะสงฆ์

จะต้องปฏิบัติและการดำรงชีวิตของพระภิกษุสงฆ์ตามพระธรรมวินัย จะเป็นการสร้างศรัทธา ความเลื่อมใสให้เกิดขึ้นแก่พุทธศาสนิกชนและเป็นแรงจูงใจให้พุทธศาสนิกชนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

นอกจากนั้นแล้วการปฏิบัติกฎหมายมหาชน ฉบับที่ 15 ข้อที่ 5 ว่าด้วยเรื่องการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ได้แก่ กิจการที่คณะสงฆ์จะต้องเป็นธุระหน้าที่ เพราะการเป็นคณะสงฆ์และการเป็นพระศาสนาหรือเพราะเกี่ยวกับการคณะสงฆ์และการพระศาสนา มี 6 ฝ่าย คือ 1) การเพื่อความเรียบร้อยดีงาม 2) การศาสนศึกษา 3) การศึกษาสงเคราะห์ 4) การเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) การสาธารณูปการ และ 6) การสาธารณสงเคราะห์ วิธีดำเนินงานการทั้ง 6 ให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคม แต่บางอย่างคงเป็นไปตามจารีต คือ ปฏิบัติตามจารีตที่มีอยู่จากการศึกษา การบริหารงานคณะสงฆ์ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การบริหารงานคณะสงฆ์นั้น พระสังฆาธิการระดับต่าง ๆ มีความสำคัญมาก มีหน้าที่ในการปกครองและสร้างความเข้มแข็งและการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนา และจะต้องบริหารงานคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงามตามพระธรรมวินัยและวิถีชาวพุทธตามประเพณีวัฒนธรรมไทย จะบังเกิดความสำเร็จในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนา ให้ยั่งยืนถาวรสืบไป ดังคำกล่าวที่ว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย จะรุ่งเรืองสืบไปก็ด้วยอาศัยพระสังฆาธิการเป็นกำลังสำคัญในการบริหารงานคณะสงฆ์ต่อไป สรุปได้ว่าการบริหารงานคณะสงฆ์นั้น พระสังฆาธิการระดับต่าง ๆ มีความสำคัญมาก เนื่องจากมีหน้าที่ในการปกครอง ดูแล สร้างความเชื่อมั่นเข้มแข็งและนำมาซึ่งการดำรงอยู่ของพระพุทธศาสนา บริหารงานคณะสงฆ์อย่างเรียบร้อยดีงามตามหลักพระธรรมวินัยและวิถีชาวพุทธ ตามประเพณี วัฒนธรรมไทย จะบังเกิดความสำเร็จในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนถาวรสืบไป การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของจังหวัดสระบุรี ดำเนินการไปตามแนวทาง ระเบียบ กฎเกณฑ์ในการปกครองสงฆ์ตามภารกิจ หลักทั้ง 6 ด้าน ได้แก่

1. การปกครอง หมายถึง การดูแล คุ้มครอง บริหาร ความสำคัญ การปกครองของคณะสงฆ์ไทย เป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายกทรงเป็นประธาน มีการบังคับบัญชากันไปตามลำดับชั้น นับตั้งแต่ระดับมหาเถรสมาคมลงไปจนถึงเจ้าอาวาส พระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. 2505 แก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2535 ได้ลำดับชั้นการปกครองคณะสงฆ์ไว้ดังนี้มาตรา 20 คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม การจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายมหาชน หลักการปกครอง เป็น ภารกิจที่วัดโดยพระภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาส หรือเจ้าคณะปกครอง ดำเนินการสอดส่อง ดูแล รักษาความเรียบร้อยดีงาม เพื่อให้พระภิกษุสามเณรที่อยู่ในวัด หรือในปกครองปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศของมหาเถรสมาคม หรือพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่พระภิกษุผู้ทำหน้าที่เป็นเจ้าคณะปกครองทุกระดับ นับตั้งแต่ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะภาค เจ้าคณะใหญ่ (หน) นอกจากนี้ยังรวมถึงการที่พระภิกษุผู้ทำหน้าที่เป็นพระกรรมวาจาจารย์หรือพระอุปัชฌาย์ในการอุปสมบทกุลบุตรด้วย

2. การศาสนศึกษา หมายถึง การเล่าเรียน ฝึกฝน และอบรม ความสำคัญของการศึกษาในทางพระพุทธศาสนา เป็นการศึกษเล่าเรียนพระปริยัติธรรม ทั้งแผนกธรรม และบาลีนอกจากจะ

เป็นการศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนแล้ว ยังได้ชื่อว่าเป็นการสืบต่ออายุ พระพุทธศาสนาไว้อีกด้วย โดยเฉพาะการศึกษาภาษาบาลีเพราะถ้าไม่รู้ภาษาบาลีแล้ว ก็จะไม่มีความรู้และเข้าใจพระพุทธรวณะในพระไตรปิฎก ถ้าขาดความรู้เรื่องพระไตรปิฎกแล้ว พระพุทธศาสนา ก็จะต้องเสื่อมสูญไปด้วย เหตุนี้พระมหากษัตริย์ผู้เป็นศาสนูปถัมภกตั้งแต่โบราณมา จึงทรงทำการทำนุบำรุง สนับสนุนการเล่าเรียน พระปริยัติธรรม และทรงยกย่อง พระภิกษุสามเณร ที่เรียนรู้พระพุทธรวณะให้มีฐานันดร พระราชทานราชูปการต่างๆ มีนิตยภัต เป็นต้น หลักการศาสนศึกษา เป็นภารกิจด้านการจัดการศึกษา พระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ทั้ง แผนกธรรม – บาลี และแผนกสามัญ การอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่พระภิกษุทำหน้าที่เป็นครูสอน เป็นกรรมการตรวจข้อสอบธรรมบาลีสนามหลวง เป็นเลขานุการสอบธรรม – บาลีสนามหลวง เป็นผู้อำนวยการหรือเป็นประธานจัดสอบธรรม – บาลีสนามหลวง และเป็นเจ้าสำนักเรียน ในฐานะที่เป็นเจ้าอาวาส นอกจากนี้ยังรวมถึงการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมทุก ๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย เช่น มอบทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรที่สอบไล่ได้ จัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาพระปริยัติธรรม เป็นต้น

3. การเผยแผ่ หมายถึง ทำให้ขยายออกไป ทำให้ขยาย กว้างขวางออกไป ความสำคัญของการเผยแผ่คือการทำให้แพร่หลายในลักษณะติดแน่น กระจายไป เช่น เผยแผ่ศาสนา เผยแผ่ธรรมองค์การเผยแผ่ ส่วนคำว่า เผยแพร่ ใช้ในความหมายว่า ประกาศ โฆษณา ทำให้แพร่หลาย ในลักษณะกระจายให้เป็นรูปธรรมหรือให้สัมผัสได้ทางตา หู เป็นต้น หลักการเผยแผ่ เป็นภารกิจด้านการดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนาให้ประชาชนได้ รับทราบในทุก ๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจ ในหลักธรรมแล้ว น้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเทศนา การปาฐกถาในโอกาสและสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในวัด และนอกวัด การบรรยายธรรม ทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์การเผยแผ่ธรรมด้วยสื่อต่างๆ เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์หรือวีดิทัศน์ ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่วัดหรือพระภิกษุจัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นในวัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแผ่ธรรมหรือต้องการให้ประชาชนเข้าวัดปฏิบัติธรรม หรือมุ่งเน้นสืบสานวัฒนธรรมไทยที่ได้รับอิทธิพลมาจากหลักพระพุทธศาสนา เช่น การจัดงานเทศน์มหาชาติการจัดงานในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การจัดโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน การจัดอุปสมบทหมู่หรือจัดให้มีการปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติฯ การจัดให้มีการแสดงธรรม ในวันอัมมสวณะ (วันพระ) นอกจากนี้ยังมีการเผยแผ่ธรรมที่คณะสงฆ์ร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดให้ดำเนินการในรูปแบบ “หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.)” “การอบรมจริยธรรมนักเรียน ช้าราชการ และประชาชน” “การส่งเสริมหน่วยเผยแผ่ศีลธรรม” กล่าวโดยสรุป การดำเนินการใด ๆ ของพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ที่เป็นไปเพื่อการเผยแผ่ธรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งในวัด นอกวัด ชื่อว่า ภารกิจด้านการเผยแผ่ทั้งสิ้น ปัจจุบันการเผยแผ่ต้องดำเนินงานตามระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พ.ศ. 2550

4. การสาธารณูปการ หมายถึง การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานภายในวัด ความสำคัญ การสาธารณูปการโดยรวม หมายถึง การพัฒนาวัดในด้านวัตถุทุกอย่าง ไม่เฉพาะแต่ศาสนสถานเท่านั้น หากรวมไปถึงการทำวัดให้สะอาด รมรื่น สะดวก สบาย การทำถนนทางเดิน ในวัด และการตกแต่งวัดให้ดูสวยงามให้สบายตาแก่ผู้พบเห็น นอกจากนี้การสาธารณูปการ

เป็นงานประจำของเจ้าอาวาสอย่างหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำ ทั้งนี้เพื่อสร้างสิ่งที่เป็นรักษา สิ่งที่มีอยู่แล้วไว้และซ่อมแซมสิ่งที่ชำรุดทรุดโทรมให้คงสภาพไว้เพื่อประโยชน์แก่ชุมชนและพระสงฆ์ภายในวัด ในการนี้ให้รวมถึง การดูแลรักษาศาสนสมบัติของพระพุทธศาสนาที่เป็นสมบัติส่วนรวมของสงฆ์มิใช่สมบัติส่วนตัวของผู้ใดผู้หนึ่ง โดยเฉพาะ มีพระพุทธานุญาตให้สงฆ์ช่วยกันดูแลรักษา เช่น ให้ตั้งพระภิกษุทำหน้าที่ดูแลรักษาวัสดุสิ่งของของสงฆ์ซึ่งเรียกว่า ภัณฑาคาริก โดยเฉพาะศาสนสมบัติ แบ่งเป็น 2 อย่าง คือ ศาสนสมบัติวัด คือ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง เป็นหน้าที่ของสงฆ์ในวัดนั้นซึ่งมีเจ้าอาวาส เป็นต้น ช่วยกันดูแล รักษา ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย - ศาสนสมบัติกลาง คือ ทรัพย์สินอันมิใช่เป็นศาสนสมบัติวัด แต่เป็นของสงฆ์ส่วนกลาง เช่น ที่ดิน และผลประโยชน์วัดร้าง ทรัพย์สินที่มีผู้ยกให้สงฆ์ส่วนกลาง ศาสนสมบัติกลาง เป็นหน้าที่ของผู้ปกครองสงฆ์ระดับสูงดูแลรักษา ทั้งนี้การจัดการศาสนสมบัติภายในวัด จะต้องยึดหลักให้ถูกต้องตาม กฎหมาย พระธรรมวินัย มติมหาเถรสมาคมและจะต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนโดยทั่วไปหากไม่จำเป็น

5. การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การให้การสงเคราะห์ด้านการฝึกฝนอบรมแก่ประชาชน ความสำคัญของการศึกษาสงเคราะห์เป็นการจัดการศึกษาที่วัด คณะสงฆ์ดำเนินการขึ้น เพื่อสนองต่อนโยบายของภาครัฐ ในอันที่จะส่งเสริมให้ประชาชน เยาวชน ได้รับการศึกษา หลักการศึกษาสงเคราะห์เป็นภารกิจด้านการดำเนินการจัดการศึกษาที่เน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน ให้มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อสามารถดำรงตนและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นพลเมืองที่มีความรู้คู่คุณธรรมของประเทศ โดยมีความมุ่งหมาย 4 ลักษณะ คือ 1. การจัดการศึกษาเป็นโรงเรียนตามแผนการศึกษาแห่งชาติโดยมุ่งให้พระภิกษุสามเณร นักเรียนได้ศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม ได้แก่ โรงเรียนราษฎร์การกุศลของวัด ศูนย์การเรียนรู้ศีลธรรมในวัด (ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เต็มหรือวันหยุดอื่น ๆ) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยสงฆ์ 2. การสงเคราะห์ให้เด็กและประชาชนได้รับการศึกษาในสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชน ตามแผนการศึกษาแห่งชาติเช่น การเป็นผู้นำในการตั้งโรงเรียนในชนบทที่ตั้งวัด การให้สร้างสถานศึกษาในบริเวณวัด การให้ใช้หรือให้เช่าที่ดินวัดหรือที่ธรณีสงฆ์ในการสร้างสถานศึกษาของรัฐ หรือท้องถิ่น การเป็นผู้อุปการะโรงเรียนต่าง ๆ การให้ความอุปถัมภ์แก่เด็กวัด 3. การสอนศีลธรรมแก่นักเรียน นักศึกษาในระบบโรงเรียนตามแผนการศึกษาชาติ เช่น การสอนธรรมศึกษาการสอนศีลธรรม หน่วยงานพระธรรมทูต และหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ในการเผยแผ่ศีลธรรมในโรงเรียนและสถานศึกษาต่างๆ 4. การสงเคราะห์เกื้อกูลแก่การศึกษาสถาบันการศึกษาหรือบุคลากรทางการศึกษา เช่น มอบทุนการศึกษา มอบอุปกรณ์การศึกษา ฯลฯ ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่พระภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาสได้บริจาคทุนทรัพย์ส่วนตัว เพื่อการศึกษาแก่เด็กในระบบโรงเรียนของรัฐหรือของเอกชน หรือสร้างหรือซ่อมแซมอาคารสถานศึกษา หรือการดำเนินการใด ๆ ของพระภิกษุที่มีความสามารถโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยที่เป็นไป เพื่อการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียน จัดว่าเป็นภารกิจด้านการศึกษาสงเคราะห์ทั้งสิ้น

6. การสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การช่วยเหลือเพื่อประชาชนทั่วไป ความสำคัญของการสาธารณสงเคราะห์นอกจากเป็นการให้ความช่วยเหลือประชาชน ผู้ยากไร้และประสบภัยแล้วยังหมายรวมถึงการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารทางราชการ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้การฝึกอาชีพแก่ประชาชน การให้ใช้สถานที่วัดสำหรับดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม หลักการ

สาธารณสงเคราะห์เป็นภารกิจที่วัด หรือพระภิกษุสงฆ์ดำเนินการช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ทั้งนี้โดยมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ประชาชนเป็นสำคัญ ได้แก่ การสงเคราะห์พระภิกษุสามเณร และวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน การให้วัดเป็นสถานที่ประกอบการกุศลเกี่ยวกับเรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตาย เช่น การสวดศพ การเผาศพ การทำบุญอุทิศ การถวายสังฆทาน เป็นต้น การให้วัดเป็นสถานที่จัดฝึกอบรมประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคร้ายหรือผู้ป่วยยากไร้ การจัดให้มีโรงพยาบาล การบริจาคทรัพย์สินส่วนตัว หรือชักชวนญาติโยมบริจาคทรัพย์สินจัดสร้างโรงพยาบาล การให้ความรู้ข่าวสารแก่ชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา การสาธารณสุข มูลฐาน การปกครอง การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย หรือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เป็นต้น (คณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี, 2561)

ข้อมูลเกี่ยวกับคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี

1. แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจังหวัดสระบุรี ปี 2561 – 2564

วิสัยทัศน์ (Vision) “พุทธศาสน์มั่นคง ดำรงศีลธรรม นำสังคมสันติสุขอย่างยั่งยืน”

ในการกำหนดวิสัยทัศน์นั้น ได้อาศัยแผนยุทธศาสตร์ชาติที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เป็นต้นแบบในการกำหนดทิศทางปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา (คณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี, 2561)

พุทธศาสน์มั่นคง (มั่นคง) เป็นการแสดงถึงความมั่นคงของพระพุทธศาสนา อันเป็น 1 ใน 3 สถาบันหลักของชาติ พุทธบริษัทมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี และมีอัตราที่เพิ่มขึ้นของผู้ศึกษาพระปริยัติธรรม มีศูนย์ข้อมูลด้านพระพุทธศาสนาของโลก

ดำรงศีลธรรม (มั่งคั่ง) แสดงถึงพุทธบริษัทนำหลักธรรมไปใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม อาศัยการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในการอยู่ร่วมกัน

นำสังคมสันติสุขอย่างยั่งยืน (ยั่งยืน) เป็นผลที่เกิดจากการศึกษาในหลักปริยัติแล้วนำไปปฏิบัติจนเป็นปฏิเวธ คือผลลัพธ์ที่จะนำสังคมให้มีสันติสุขอย่างยั่งยืน โดยเทียบอันดับความสันติสุขระดับประเทศ

พันธกิจ (Mission) การจะทำให้วิสัยทัศน์บรรลุผลได้ต้องดำเนินการตามพันธกิจ หรือภาระงานของคณะสงฆ์ 6 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านศาสนศึกษา 3) ด้านศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่ 5) ด้านสาธารณูปการ 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์ (คณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี, 2561)

ค่านิยม (Core Value) “อุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา สู่การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน” (คณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี, 2561)

2. ข้อมูลพื้นฐานทางพระพุทธศาสนาจังหวัดสระบุรี

2.1 วัดในจังหวัดสระบุรี มีจำนวน 529 แห่ง ดังนี้

2.1.1 สังกัดมหานิกาย 493 แห่ง

2.1.2 สังกัดธรรมยุต 33 แห่ง

2.1.2 พระอารามหลวง 3 แห่ง

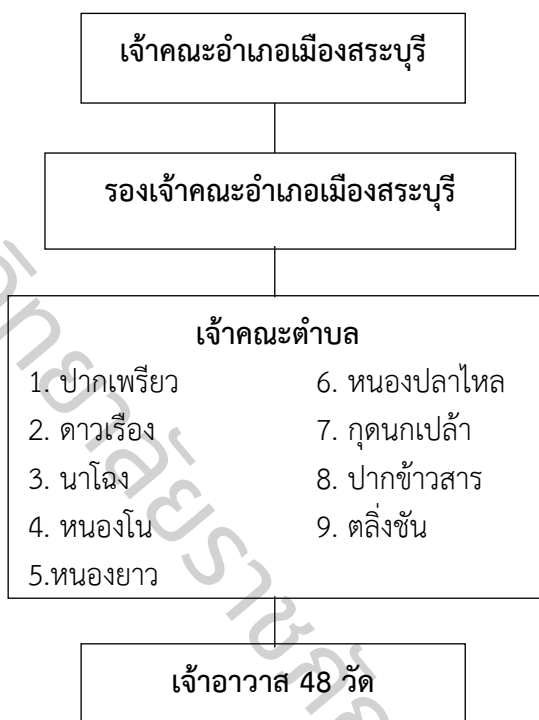
2.2 วัดแหล่งท่องเที่ยว 10 แห่ง

2.3 วัดพัฒนาตัวอย่างที่มีผลงานดีเด่น 13 วัด

2.4 วัดพัฒนาตัวอย่าง 27 แห่ง

- 2.5 อุทยานการศึกษาในวัด 12 แห่ง
 2.6 สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด 12 แห่ง
 2.7 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี 2 แห่ง
 2.8 สำนักศาสนศึกษา 16 แห่ง
3. โครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี

ภาพ 2 โครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี

4. ข้อมูลคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี

คณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี มีพระมหาสมหมาย ธรรมเสวี เป็นเจ้าคณะอำเภอเมืองสระบุรี มีวัดในเขตปกครอง 48 วัด แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 9 ตำบล ดังนี้

- 4.1 ปากเพรียว
- 4.2 ดาวเรือง
- 4.3 นาโฉง
- 4.4 หนองโน
- 4.5 หนองยาว
- 4.6 หนองปลาไหล
- 4.7 กุดนงเปล้า
- 4.8 ปากข้าวสาร
- 4.9 ตลิ่งชัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระราชปริยัติโมลี (2554) ศึกษาเรื่อง การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาส ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อการศึกษาการบริหารกิจการของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดสุพรรณบุรีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดสุพรรณบุรีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารกิจการของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1. พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดสุพรรณบุรีมีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี จำนวน 116 รูป มีพรรษา 21 - 30 พรรษา จำนวน 105 รูป มีการศึกษาสายพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ศึกษาเปรียญธรรม 3 - 4 ประโยค จำนวน 205 รูป การศึกษาสายพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษานักธรรมชั้นเอก 216 รูป มีการศึกษาสายสามัญระดับอนุปริญญามากที่สุด จำนวน 99 รูป และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส มากที่สุด 21 - 30 พรรษา จำนวน 108 รูป 2. ผลการวิเคราะห์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการปกครอง รองลงมา ได้แก่ ด้านการศาสนศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านการสาธารณูปการ 3. ผลการเปรียบเทียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสายพระปริยัติธรรม วุฒิการศึกษาสายสามัญ และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสต่างกัน มีการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ แตกต่างกัน มีดังนี้ ที่มีอายุแตกต่างกัน การบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยรวมไม่แตกต่างกัน เว้นแต่ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแตกต่างกัน ที่มีพรรษาและวุฒิการศึกษาสายสามัญแตกต่างกัน มีการบริหารกิจการคณะสงฆ์แตกต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกันในทุกด้าน และวุฒิการศึกษาสายพระปริยัติธรรม และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสแตกต่างกัน มีการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยรวมไม่แตกต่างกัน เว้นแต่ด้านการสาธารณสงเคราะห์แตกต่างกัน 4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการปกครอง แต่ละวัดควรมีกฎระเบียบที่ชัดเจนและเป็นรูปแบบเดียวกัน เมื่อมีการกระทำผิดต้องมีการลงโทษอย่างจริงจัง โดยปราศจากอคติ เจ้าอาวาสต้องเอาใจใส่ดูแลพระภิกษุสามเณรอย่างใกล้ชิดมากกว่านี้ การบริหารงานของเจ้าอาวาสควรมีการกระจายอำนาจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ส่งเสริมให้ฝ่ายสงฆ์ได้มีส่วนร่วมในการปกครองทั้งฝ่ายวัดและบ้านเมือง และแต่ละวัดควรมีการคัดสรรบุคคลที่จะมาบวชอย่างเคร่งครัด ด้านการศาสนศึกษาควรจัดหาทุนการศึกษาให้เพียงพอกับจำนวนพระภิกษุสามเณรที่กำลังศึกษาเล่าเรียน รัฐบาลควรมุ่งงบประมาณให้พระภิกษุสามเณรได้เรียนหนังสือ ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจนถึงระดับปริญญาตรี พระภิกษุสามเณรควรมีการศึกษาทั้งทางปริยัติและปฏิบัติอย่างจริงจัง ควรจัดตั้งกองทุนสำหรับพระภิกษุสามเณรที่เรียนดียากจน ควรจัดให้มีการศึกษาดูงานแก่พระภิกษุสามเณร เช่น ไปเยี่ยมวัดที่มีพระปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเพื่อเป็นแรงจูงใจ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ รัฐบาลควรสนับสนุนให้พระสงฆ์ได้อบรมคุณธรรมแก่เด็กและเยาวชน รัฐบาลควรสนับสนุน

การปรับปรุงวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ควรทำให้วัดเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม ผู้บริหารโรงเรียน ควรนิมนต์พระสงฆ์ไปสอนศีลธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน รัฐบาลควรส่งเสริมงบประมาณ ในการส่งเสริมโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาพระสงฆ์ควรพัฒนาตน ให้มีความรู้รอบด้านทั้งทางโลกและทางธรรม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมีนโยบายให้ พุทธศาสนิกชนไปวัดในวันหยุดราชการหรือวันนักขัตฤกษ์ เพื่อเป็นการปฏิบัติธรรมของครอบครัว พระสงฆ์ต้องเคร่งครัด ในพระธรรมวินัยเป็นแบบอย่างของพุทธศาสนิกชน พระสงฆ์ต้องจัดการอบรม คุณธรรมอย่างสม่ำเสมอ ทางหน่วยงานต้องมีการบริการพระสงฆ์เวลาออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ พระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างที่ดี ในการปรับปรุงวัดให้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อน ใจที่สงบ การก่อสร้าง ไม่ควรสร้างเกินความจำเป็นของวัด วัดควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม การก่อสร้างใด ๆ ควรเป็นส่วนที่ชัดเจน ควรก่อสร้างกำแพงวัดเพื่อแบ่งเขตวัดออกจาก อุปจาระบ้าน ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์วัดควรเป็นศูนย์กลางที่สามารถชี้แนะทิศทางที่ถูกที่ควรในการ พัฒนาชุมชนเจ้าอาวาสควรให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์ชาวบ้าน เด็กและเยาวชน รัฐหรือวัดควรจัด สวัสดิการคำรักษาพยาบาลแก่พระภิกษุสามเณร ควรจัดเป็นศูนย์รวมในการสร้างสามัคคีธรรมใน ชุมชน พระสงฆ์ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้นำชุมชนทั้งในทางจิตวิญญาณและจิตอาสาอย่างแท้จริง

พระครูปลัดกิตติวัฒน์ (2554) ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการ ในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการ ในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า 1. ความคิดเห็นของพระภิกษุสงฆ์ซึ่งสังกัดในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า การบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการใน อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างตัวแปร พบว่า อายุ จำนวนพรรษาและวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมมีผลทำให้ความคิดเห็นของพระภิกษุสงฆ์ซึ่งสังกัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ที่มีต่อการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการใน อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นการยอมรับ สมมติฐานการวิจัย ส่วนตัวแปรทางด้านวุฒิการศึกษาทางสามัญและวุฒิการศึกษาทางธรรมนั้น ไม่แตกต่างกัน จึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ 3. ข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหาร จัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม 1) ด้านการปกครอง พบว่า ออกกฎระเบียบปฏิบัติของศิษย์วัดและผู้อาศัยอยู่ภายในวัดพร้อมกับบทลงโทษเมื่อทำผิดอย่างชัดเจน, ควรจะดูแลพระภิกษุสามเณรใต้ปกครองอย่างเป็นธรรม, ควรให้มีการทำกิจกรรมร่วมกันบ่อย ๆ ที่ก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะและควรเพิ่มบทลงโทษให้สมเหตุสมผลเมื่อเกิดกรณีพระภิกษุ สามเณรไม่เชื่อฟังหรือไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ 2) ด้านการศาสนศึกษา พบว่า ควรมีการ ให้ขวัญและกำลังใจแก่ผู้สอนและผู้เรียนนักรธรรมและบาลี, ต้องอธิบายถึงความสำคัญและประโยชน์ ทางด้านการศาสนศึกษาให้ภิกษุสามเณรใต้ปกครองได้เข้าใจอย่างทั่วถึง, ควรส่งเสริมสนับสนุนให้

ประชาชนและนักเรียนเรียนธรรมศึกษาอย่างทั่วถึง 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พบว่า พระสังฆาธิการควรส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนา, ควรมีเงินทุนเพื่อการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า ควรจัดให้มีการฝึกอบรมในส่วนของเผยแผ่ธรรมแก่พระภิกษุสงฆ์เพื่อให้เป็นไปตามรูปแบบเดียวกันและควรใช้สื่อที่ทันสมัยในการเผยแผ่ธรรม 5) ด้านการสาธารณูปการ พบว่า ควรมีการปลูกฝังให้พระภิกษุสงฆ์ภายในวัดเกิดความเอาใจใส่ในการควบคุมดูแลและปฏิสังขรณ์ 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ พบว่า ควรจัดตั้งกองทุนเพื่อการสาธารณสงเคราะห์ขึ้นมาโดยเฉพาะและวัดกับชุมชนควรมีการจัดประชุมร่วมกันและวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ

พระอธิการชรัตน์ ฐิตคุโณ (2554) ศึกษาเรื่อง บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลวิจัยพบว่า 1. พระภิกษุและสามเณร มีความเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X = 3.60$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า พระภิกษุและสามเณรมีความเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($X = 3.70$) ในด้านการปกครอง ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($X = 3.48$) ในด้านการศึกษาสงเคราะห์ 2. บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลโดยภาพรวม พระภิกษุและสามเณร ที่มีสถานภาพ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางบาลีต่างกัน มีความเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ปฏิบัติตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. ปัญหาบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ส่วนใหญ่ตอบเกี่ยวกับพระสังฆาธิการภายในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพราะว่า พระภิกษุและสามเณร ผู้อยู่ภายใต้บังคับบัญชาส่วนใหญ่ยังไม่เห็นผู้บริหารหรือผู้ปกครองทำหน้าที่ในการบริหารอย่างเต็มกำลังความสามารถ แต่กล่าวโดยภาพรวมถึงหน่วยงานต่างๆ ต่อบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับมาก แสดงว่ามีการวางแผน นโยบายและวัตถุประสงค์ ในการบริหารงานได้เป็นอย่างดีตลอดถึงการวางตัวบุคคลในการทำงานได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น พระภิกษุและสามเณรหรือผู้อยู่ภายใต้บังคับบัญชาต้องการให้ผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นมีภาวะความเป็นผู้นำที่ดีและทำงานอย่างเต็มความสามารถของตนเอง ด้วยความเสียสละ สามัคคี อดทนและเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

พระหัตสนัย ปริบุญโณ (2555) ศึกษาเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา จำแนกตาม

สถานภาพส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า 1. บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.30 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการศาสนศึกษาและด้านการศึกษาสงเคราะห์ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการปกครองคณะสงฆ์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน 2. ผลการเปรียบเทียบระดับบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา ตามความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า สถานภาพส่วนบุคคลด้านวุฒิทางการศึกษาสายสามัญของพระสังฆาธิการผู้ตอบแบบสอบถามมีผลทำให้ความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนสถานภาพส่วนบุคคลด้านอายุ พรรษา วุฒิทางการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม และตำแหน่งพระสังฆาธิการ ไม่มีผลทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่าง 3. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาประสิทธิภาพ การบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในจังหวัดสงขลา ได้แก่ 1) ด้านการปกครอง ควรมีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะความรู้ด้านการบริหารจัดการแก่พระสังฆาธิการทุกระดับ และควรจัดประชุมพระสังฆาธิการเพื่อประโยชน์ด้านการปกครองคณะสงฆ์ 2) ด้านการศาสนศึกษา ควรสรรหาบุคลากรครูสอนพระปริยัติธรรมให้เพียงพอและมีประจำอยู่ในทุกสำนักเรียน และควรจัดอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัยเพื่อช่วยประหยัดเวลาในการเรียนการสอน 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ควรมีการประสานงานกันระหว่างวัดเพื่อกระจายการสนับสนุนทุนการศึกษาไปในทุกๆ สถานศึกษา และวัดควรประสานงานกับภาครัฐและเอกชนที่ให้การอุปถัมภ์หรือมีหน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษาแก่สถานศึกษาในพื้นที่ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรพัฒนาศักยภาพด้านการศึกษาแก่พระสงฆ์ เพื่อให้มีความรู้ สามารถให้การอบรมสั่งสอน พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพกับคนทุกเพศทุกวัย และ พระสังฆาธิการควรทำงานในเชิงรุก คือ ไม่รอให้คนเข้าไปหาถึงวัด แต่เป็นฝ่ายนำธรรมะมาให้ประชาชนถึงบ้าน 5) ด้านการสาธารณูปการ ควรรณรงค์ให้พระสังฆาธิการดูแลรักษาเสนาสนะที่มีอยู่มากกว่าการก่อสร้างขึ้นมาใหม่ และรณรงค์การก่อสร้างเสนาสนะที่มีเอกลักษณ์ของศิลปะประจำถิ่น และ 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ควรประสานและร่วมมือกับส่วนราชการหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อป้องกันปัญหาการสงเคราะห์ที่ซ้ำซ้อนกัน เกิดประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ และควรกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนก่อนลงมือปฏิบัติงาน

สมศักดิ์ บุญปู (2557) ศึกษาเรื่อง การศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการบริหารกิจการพระสังฆาธิการจังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามตามสถานภาพส่วนบุคคล และ 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารกิจการงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า 1. บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ

ในด้านการปกครองอยู่ในระดับมาก สวนในด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ พระสังฆาธิการของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง 2. บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามสภาพส่วนบุคคลโดยรวมพระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งและประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่พระสังฆาธิการต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการแตกต่างกัน ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับพระสังฆาธิการที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. ปัญหาส่วนใหญ่ของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการคือการกระจายอำนาจหน้าที่ให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัดสมุทรปราการปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษา และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ตลอดจนไม่มีหน่วยงานที่รองรับการทำงานอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น พระสังฆาธิการของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการทุกตำแหน่งทุกหน้าที่ ควรมีการเพิ่มบุคลากรให้เพียงพอและควรเสริมปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ให้มากยิ่งขึ้น และควรมีการกระจายอำนาจหน้าที่กระจายการปฏิบัติงานอย่างครอบคลุมทุกพื้นที่ของจังหวัดสมุทรปราการอย่างเหมาะสม ประกอบกับควรทำงานอย่างมีระบบเป็นแนวทางเดียวกัน และมีเครือข่ายร่วมมือกัน โดยการใช้ความรู้ความสามารถของบุคลากรให้เต็มศักยภาพ ตลอดจนมีความประพฤติดีงามด้วยศีลาจาริยวัตรตามหลักพระธรรมวินัย

ประกิต บุญมี, และคนอื่น ๆ (2559) ศึกษาเรื่อง การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร และ 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า 1. พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (= 3.89) พิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร อยู่ในระดับมากทุกข้อ 2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างตัวแปร พบว่า อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรมและวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ทุกข้อ

พระใบฎีกาศราวุฒิ หงษ์คำ (2560) ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 นี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และสิ่งคุกคาม การเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 และ 3) เพื่อหาแนวทางการเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาและความต้องการเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของพระสังฆาธิการใน

เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 พบว่า พระสังฆาธิการมีการบริหารงาน การสั่งการจากบนลงล่าง โดยยึดหลักพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ คำสั่ง มติมหาเถรสมาคมและจารีตเป็นแบบแผนในการปฏิบัติสืบทอดกันมา ได้แก่ การปกครอง, การศาสนศึกษา, การเผยแผ่ศาสนาธรรม, การสาธารณูปการ, การศึกษาสงเคราะห์, การสาธารณสงเคราะห์, และหลักการบริหารงานด้านการวางแผน 2) การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และสิ่งคุกคาม การเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 พบว่า จุดแข็ง คือ ยึดหลักพระธรรมวินัย แบ่งภาระหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจนด้วยกฎเกณฑ์เดียวกัน ประสานงานรับผิดชอบช่วยเหลือกัน เว้นอคติ, จุดอ่อน คือ บริหารงานเชิงรับในรูปแบบเดิม ขาดความยุติธรรม แรงจูงใจและการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ ทั้งยังขาดความร่วมมือของบุคลากรที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อการติดต่อสื่อสาร, โอกาส คือ ภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัด มีการนำเทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสาร มีการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยสงฆ์และมหาวิทยาลัยอื่น ๆ และสิ่งคุกคาม คือ การแทรกแซงจากภาครัฐ การเปลี่ยนแปลงของระบบการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ค่านิยม เทคโนโลยี กระแสวัตถุนิยมและเกิดการรุกรานของศาสนาอื่น 3) เพื่อหาแนวทางการเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 พบว่า พระสังฆาธิการจะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ รู้จักวิธีการประพฤติประโยชน์ มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรให้รับการศึกษา มีความรู้ความสามารถด้วยการนำเทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสาร สร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ร่วมงานในการทำงานเป็นทีม มีเจตคติที่ดีในการกำหนดทิศทางองค์กรที่ชัดเจน มีภาวะผู้นำสร้างความสัมพันธ์ สร้างศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชน

พระมหาอัครพงษ์ พูลผล (2561) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ สังกัดมหานิกาย: กรณีศึกษาการบริหารของเจ้าอาวาสของวัดในจังหวัดชุมพร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสจากวัดแยกเป็นรายอำเภอของวัดในจังหวัดชุมพร และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสของวัด ในจังหวัดชุมพร ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ สังกัดมหานิกาย: กรณีศึกษาการบริหารของเจ้าอาวาสวัดในจังหวัดชุมพร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการศาสนศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านการศึกษาสงเคราะห์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผลการเปรียบเทียบทั้งภาพรวมและรายด้าน พบว่าไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการปกครอง ควรดูแลพระภิกษุสามเณรและไวยาวัจกร ให้ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้ถูกต้องเรียบร้อย ด้านการศาสนศึกษา ควรส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีแบบแผนการพัฒนาในด้านศาสนศึกษาให้ชัดเจน ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ควรสนับสนุนอุปกรณ์การศึกษาให้มากขึ้น เช่น มอบทุนการศึกษา และส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรเข้าไปสอนในสถานศึกษา เป็นต้น ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ส่งเสริมพระภิกษุสามเณรให้มีความสามารถในการเผยแผ่ และจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น ด้านการสาธารณูปการ ควรมีคณะกรรมการผู้รับผิดชอบ ดูแล ควบคุมในการก่อสร้างให้มีความถูกต้องและจัดระบบนิเวศน์ ภูมิทัศน์ของวัดให้ถูกสุขลักษณะ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ควรสนับสนุนกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของชุมชน เช่น การพัฒนาชุมชน การสร้างถนน และเป็นที่พักด้านจิตใจ คือ ให้คำแนะนำโดยการนำหลักธรรมะในพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางปฏิบัติ

พระครูโพธิกิตติคุณ (2561) ศึกษาเรื่อง การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธของคณะสงฆ์ภาค 3 โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและหลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 2) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ภาค 3 และ 3) เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์เกิดขึ้นภายหลังที่พระพุทธองค์ทรงแสดง พระธรรมเทศนาเกิดพระปัญจวัคคีย์และทรงบัญญัติพระวินัยขึ้น ในประเทศไทย ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เกิด “มหาเถรสมาคม” ขึ้นและได้พัฒนามาโดยลำดับ มีสมเด็จพระสังฆราชเป็นประธานกรรมการ และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นเลขาธิการ เพื่อบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ผ่านช่องทางของหน่วยงานปกครองตามลำดับขั้น นอกจากนี้แล้วกำหนดให้มีการทำงาน 6 ด้าน กล่าวคือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ หลักธรรมาภิบาล หมายถึง ระบบโครงสร้าง และกระบวนการต่างๆ ที่วางกฎเกณฑ์ของสังคมเพื่อพัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุข ประกอบด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า โดยหลักพุทธธรรม เพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ใช้ในงานวิจัยนี้ คือ พรหมวิหาร อธิบาทยังคหวัตถุ สारณียธรรม สปัปฐิตธรรม และอธิธานิยธรรม ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่จะทำให้ภารกิจทั้ง 6 ด้านบรรลุเป้าหมาย สภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ภาค 3 ที่ได้จากแบบสอบถามพบว่า ภาพรวมในทุกประเด็นคำถามอยู่ในระดับที่ดีมาก (มากกว่า 4.0 ทุกข้อ) อย่างไรก็ตาม ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกยังคงพบว่าสภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ภาค 3 นั้นยังมีประเด็นปัญหา อุปสรรค ที่ทำให้ต้องวิเคราะห์ทั้งจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม (SWOT Analysis) และบูรณาการหลักการต่างๆ จนเกิดรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธที่เรียกว่า “6D+3M” โดย “6D” หมายถึง ภารกิจทั้ง 6 ด้านของคณะสงฆ์ ซึ่งเน้นหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธและหลักพุทธธรรมที่แตกต่างกันไปตามภาระหน้าที่ในภารกิจด้านนั้นๆ และ “3M” หมายถึง การจัดบุคคลากร (Man) การจัดงบประมาณ (Money) และการปฏิบัติการ (Management)

พระศรีสัจญาณมุนี (2561) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดชัยภูมิ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพุทธบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในจังหวัดชัยภูมิ 2) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดชัยภูมิ 3) ศึกษาแนวโน้มการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า พุทธบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดชัยภูมิ มีการบริหารงานพระธรรมวินัยจะเป็นแบบแผนในการปกครองของคณะสงฆ์จะกล่าวง่าย ๆ ก็คือ ศีล สมาธิ และปัญญาทั้งสามอย่างนี้ให้รักษาและยึดมั่นในสามหลักการนี้จึงจะเป็นของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เกิดความถูกต้องและเป็นระเบียบในการปกครองการพัฒนาแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดชัยภูมิพบว่า สร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา ยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน พัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธมีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา เพิ่มประชากรผู้ศึกษาพระปริยัติธรรมโดยหาคนมาบวชเรียน มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลมีการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ที่ได้วางเอาไว้

พระสุระ สนิทชัย, และ รัชพล ศรีขาวรส (2562) ศึกษาเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษา

บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาเพื่อเปรียบเทียบบทบาทของสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า 1. บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.99$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการปกครอง ($\mu = 4.16$) ด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ($\mu = 4.03$) ด้านการศาสนศึกษา ($\mu = 3.87$) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ($\mu = 3.71$) ด้านการสาธารณูปการ ($\mu = 3.65$) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ($\mu = 3.11$) ตามลำดับ 2. พระสังฆาธิการที่มีอายุ พรรษา ระดับการศึกษา และตำแหน่งหน้าที่ทางคณะสงฆ์ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน

พระสมุห์ปิยะพงษ์ วงศ์ตาผา (2563) ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครพนม โดยมีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครพนม 2) เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครพนม จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง นิกายที่สังกัด พรรษา วุฒิการศึกษา นักธรรม วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม 3) หาแนวทางพัฒนาประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า 1. ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครพนม อยู่ในระดับมาก 2. ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครพนมที่มีสถานภาพการดำรงตำแหน่งต่างกัน โดยรวม มีความคิดเห็นแตกต่างกันไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสาธารณสงเคราะห์ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส มีความคิดเห็นมากกว่า สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร พระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะด้านศาสนศึกษา และด้านสาธารณูปการ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส มีความคิดเห็นมากกว่า พระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะ 3. ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครพนม จำแนกตามนิกายที่สังกัดโดยรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านศาสนศึกษา มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมหานิกายมีความคิดเห็นมากกว่าธรรมยุติกนิกาย 4. ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครพนม ตามความคิดเห็นของเจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส ที่มีพรรษาต่างกัน โดยรวม ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสาธารณสงเคราะห์ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 5. ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครพนม จำแนกตามวุฒิการศึกษา นักธรรม โดยรวม ไม่มีความแตกต่างกัน 6. ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครพนม จำแนกตามวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม โดยรวม ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสาธารณสงเคราะห์ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 7. การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางการยกระดับประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ไว้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเผยแพร่ ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์

พระครูพิฑูรณคราภิรักษ์, และ พระมหาสุเมฆ สมานิตโต (2564) ศึกษาเรื่อง ทักษะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอทักษะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ พบว่า ทักษะการบริหารที่สำคัญเพื่อเพิ่มประสิทธิผล และประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ การปกครอง การศึกษา การเผยแผ่ การศึกษาสงเคราะห์ การสาธารณสงเคราะห์ และการสาธารณูปการ ให้มากยิ่งขึ้นซึ่งในพระพุทธศาสนาพระพุทธเจ้าทรงตรัสถึงหลักปาปนิกกรรมประกอบด้วย มีวิสัยทัศน์ จัดการดี และมีมนุษยสัมพันธ์ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้การบริหารประสบความสำเร็จ และทำให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีความมั่นคง และยั่งยืนในมิติการบริหารโดยแท้จริง

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี โดยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัย รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรเป็นพระภิกษุสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี มีจำนวนทั้งหมด 430 รูป (คณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี, 2563)

2. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นพระภิกษุสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำนวน 207 รูป โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane และกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนเท่ากับ .05 สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ คือ

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

e = ความคลาดเคลื่อนที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 หรือร้อยละ 95 สามารถคำนวณกลุ่มตัวอย่างได้ ดังนี้

$$n = \frac{430}{1 + 430 \times (0.05)^2}$$

$$n = 207.20$$

จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็น 207 รูป

3. การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้การเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ที่เป็น พระสังฆาธิการและพระภิกษุสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี ในการให้ข้อมูลตาม วัตถุประสงค์การวิจัย

ตาราง 2 แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ลำดับที่	เขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี (ตำบล)	จำนวนประชากร (รูป)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (รูป)
1	ปากเพรียว	85	41
2	ดาวเรือง	38	18
3	นาโฆง	44	21
4	หนองโน	38	18
5	หนองยาว	41	20
6	หนองปลาไหล	72	35
7	กุดนกกเปล้า	34	16
8	ปากข้าวสาร	49	24
9	ตลิ่งชัน	29	14
	รวม	430	207

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัย ได้สร้างขึ้นมา จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำมาปรับปรุง แก้ไข โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบ เลือกตอบ (Check List) หรือตรวจสอบรายการโดยถามเกี่ยวกับ อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษา ทางโลก วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ทั้ง 6 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) ด้านการ สาธารณูปการ และ 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดย ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนค่าน้ำหนักของคำตอบ ดังนี้

5 หมายถึง ระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับมาก

3 หมายถึง ระดับปานกลาง

2 หมายถึง ระดับน้อย

1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended)

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำราวิชาการ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ทั้งงานวิจัยเชิงเอกสารและข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

2. นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการวิจัย

3. ร่างแบบสอบถามแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำและดำเนินการปรับปรุงแก้ไข

4. ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และตัวแปร โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย

4.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ ทรัพย์รุ่งทอง ตำแหน่ง หัวหน้าสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

4.2 พระมหาสมหมาย ธมมเสวี ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี

4.3 นางสาวพัชรา สุคันธี ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสระบุรี

ให้คะแนน โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

+1 คือ ข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้อง

0 คือ ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้อง

-1 คือ ข้อคำถามนั้นไม่มีความสอดคล้อง

แล้วนำค่าคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence = IOC) โดยเกณฑ์การแปลความหมาย ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.67 - 1.00 และได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.941

5. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบ (Try-out) กับพระสังฆาธิการจำนวน 30 รูป ที่ไม่ใช่กลุ่มพระสังฆาธิการและพระภิกษุสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ไปทดสอบกับพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี จำนวน 30 รูป นำมาทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สูตรของ Cronbach's Alpha ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.941 ถือได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ และสามารถนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจริงได้ (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2549)

6. นำแบบสอบถามที่ได้มาจัดพิมพ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามพระภิกษุสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำนวน 207 ชุด เพื่อศึกษาบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี
2. รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางสถิติในด้านสังคมศาสตร์ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถามภายหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
2. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ
3. นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นแบบปลายเปิด (Open-ended) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบทนำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. ความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ใช้สถิติการวิเคราะห์คือค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จึงได้กำหนดเกณฑ์ของค่าเฉลี่ยของระดับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี และใช้เกณฑ์การแปลผลข้อมูลของการวิเคราะห์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1977, p.190) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50–5.00 ถือว่ามีบทบาทการบริหารจัดการในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50–4.49 ถือว่ามีบทบาทการบริหารจัดการในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50–3.49 ถือว่ามีบทบาทการบริหารจัดการในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50–2.49 ถือว่ามีบทบาทการบริหารจัดการในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.49 ถือว่ามีบทบาทการบริหารจัดการในระดับน้อยที่สุด

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาทางโลก วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษา

ทางเปรียบเทียบ ด้วยวิธีทางสถิติโดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ด้วยการทดสอบค่าเอฟ (F-test) และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของเชฟเฟ้ (Scheff's test)

4. ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด ผู้วิจัยทำการรวบรวมจากแบบสอบถามแล้วนำมาสังเคราะห์ในรูปแบบการเขียนเชิงพรรณนา (Narration)

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษางานวิจัย เรื่อง บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคือ พระสงฆ์ที่สังกัดในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี นำเสนอผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมาย ผู้วิจัยขอกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\bar{X}$	แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน ขนาดของตัวอย่าง
t	แทน ค่าสถิติทดสอบที (t-test)
F	แทน ค่าสถิติทดสอบเอฟ (F-test)
$p \geq .05$	แทน ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
$*p \leq .05$	แทน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
$**p \leq .01$	แทน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
$***p \leq .001$	แทน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาทางโลก วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ใช้สถิติการวิเคราะห์ คือค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำค่าที่ได้ไปแปลความหมายของช่วงระดับคะแนน

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาทางโลก วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว

(One-Way ANOVA) ด้วยการทดสอบค่าเอฟ (F-test) และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของเชฟเฟ (Scheff's test)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended) นำมาสังเคราะห์ในรูปแบบการเขียนเชิงพรรณนา (Narration)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาทางโลก วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม มีรายละเอียดดังตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n = 207)		
ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. อายุ		
1.1. 20-30 ปี	36	17.39
1.2. 31-40 ปี	51	24.64
1.3. 41-50 ปี	65	31.40
1.4. 51-60 ปี	27	13.04
1.5. 61 ปีขึ้นไป	28	13.53
2. จำนวนพรรษา		
2.1. 1 – 5 พรรษา	30	14.49
2.2. 6 – 10 พรรษา	71	34.30
2.3. 11 – 15 พรรษา	40	19.33
2.4. 16 – 20 พรรษา	33	15.94
2.5. 21 พรรษาขึ้นไป	33	15.94
3. วุฒิการศึกษาทางโลก		
3.1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	80	38.65
3.2. ปริญญาตรี	106	51.21
3.3. ปริญญาโทขึ้นไป	21	10.14
4. วุฒิการศึกษาทางธรรม		
4.1. ไม่มีวุฒิทางธรรม	17	8.21
4.2. นักธรรมชั้นตรี	18	8.70
4.3. นักธรรมชั้นโท	21	10.14
4.4. นักธรรมชั้นเอก	151	72.95

ตาราง 3 (ต่อ)

(n = 207)		
ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
5. วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม		
5.1. มีวุฒิทางเปรียญธรรม	130	62.80
5.2. เปรียญธรรมประโยค 1 - 3	50	24.15
5.3. เปรียญธรรมประโยค 4 - 6	25	12.08
5.4. เปรียญธรรมประโยค 7 - 9	2	0.97
รวม	207	100

จากตาราง 3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 207 รูป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 41 - 50 ปี มีจำนวน 65 รูป คิดเป็นร้อยละ 31.40 มีจำนวนพรรษา 6 - 10 พรรษา มีจำนวน 71 รูป คิดเป็นร้อยละ 34.30 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีจำนวน 106 รูป คิดเป็นร้อยละ 51.20 มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นเอก มีจำนวน 151 รูป คิดเป็นร้อยละ 72.95 และไม่มีวุฒิทางเปรียญธรรม มีจำนวน 130 รูป คิดเป็นร้อยละ 62.80

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ทั้ง 6 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) ด้านการสาธารณูปการ และ 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ใช้สถิติการวิเคราะห์ คือค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ด้านภาพรวม

ด้านภาพรวม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการปกครอง	4.04	0.50	มาก
2. ด้านการศาสนศึกษา	3.97	0.45	มาก
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	3.86	0.59	มาก
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	3.88	0.56	มาก
5. ด้านการสาธารณูปการ	4.04	0.55	มาก
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์	3.96	0.50	มาก
รวม	3.96	0.43	มาก

จากตาราง 4 บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ด้านภาพรวม พบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.43) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยอันดับแรก คือ ด้านการปกครอง ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.50) รองลงมาในด้านการสาธารณูปการ ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.55) และด้านที่มีระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.59)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ด้านการปกครอง

ด้านการปกครอง	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. รักษาหลักพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา	4.08	0.58	มาก
2. ปกครองคณะสงฆ์ภายใต้การปกครองให้เป็นไปโดยความเรียบร้อยดีงาม	4.04	0.65	มาก
3. การระงับข้อพิพาท การวินิจฉัยปัญหาเพื่อยุติปัญหาความขัดแย้งหรือลงนาคกรรมตามหลักพระธรรมวินัย	4.03	0.79	มาก
4. การออกกฎระเบียบข้อบังคับสำหรับพุทธศาสนิกชน ที่เข้ามาจัดกิจกรรมหรือศาสนพิธีต่าง ๆ ภายในบริเวณวัด เช่น ห้ามเล่น การพนัน ห้ามดื่มสุราของมึนเมา เป็นต้น	4.07	0.75	มาก
5. การออกกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะของพระภิกษุสามเณรตามที่กฎหมายกำหนด	4.01	0.77	มาก
6. การพัฒนาวัดให้เจริญรุ่งเรืองในทุกด้านให้มีสภาพสมกับเป็นวัดในพระพุทธศาสนาและนำเลื่อมใสศรัทธา	4.00	0.77	มาก
รวม	4.04	0.50	มาก

จากตาราง 5 พระภิกษุมีความเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ด้านการปกครอง พบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.50) ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ดังนี้ รักษาหลักพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.58) รองลงมา การออกกฎระเบียบข้อบังคับสำหรับพุทธศาสนิกชน ที่เข้ามาจัดกิจกรรมหรือศาสนพิธีต่างๆ ภายในบริเวณวัด เช่น ห้ามเล่นการพนัน ห้ามดื่มสุราของมึนเมา เป็นต้น ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.75) และระดับน้อยที่สุด ได้แก่ การพัฒนาวัดให้เจริญรุ่งเรืองในทุกด้านให้มีสภาพสมกับเป็นวัดทางพระพุทธศาสนาและนำเลื่อมใสศรัทธา ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.77)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ด้านการศาสนศึกษา

ด้านการศาสนศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การสรรหาและพัฒนาครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม – บาลี ที่มีความรู้ความสามารถเพื่อสอนพระภิกษุและสามเณรในเขตปกครอง	3.95	0.73	มาก
2. ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรในเขตปกครองได้ศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งนักธรรมและบาลีได้อย่างทั่วถึง	4.14	0.71	มาก
3. ส่งเสริมให้มีการอบรมนักธรรมและบาลีก่อนสอบ	4.04	0.72	มาก
4. ยกย่องเชิดชูเกียรติครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม แผนกบาลี และครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่	3.96	0.59	มาก
5. การจัดหาทุนการศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณรที่สอบนักธรรมและบาลีได้	4.00	0.61	มาก
6. ส่งเสริมให้พระภิกษุ สามเณรและศิษย์วัดได้ศึกษาในวิชาสายสามัญจนถึงระดับอุดมศึกษา	3.74	0.78	มาก
รวม	3.97	0.45	มาก

จากตาราง 6 พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ด้านการศาสนศึกษา พบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.45) ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ดังนี้ ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรในเขตปกครองได้ศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งนักธรรมและบาลีได้อย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.71) รองลงมา ส่งเสริมให้มีการอบรมนักธรรมและบาลีก่อนสอบ ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.72) และน้อยที่สุด ได้แก่ ส่งเสริมให้พระภิกษุ สามเณรและศิษย์วัดได้ศึกษาในวิชาสายสามัญจนถึงระดับอุดมศึกษา ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.78)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ด้านการศึกษา สงเคราะห์

ด้านการศึกษาสงเคราะห์	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การให้พระภิกษุในเขตปกครองเป็นครูช่วยสอนวิชา พระพุทธศาสนาในสถานศึกษาต่าง ๆ และสนับสนุนโรงเรียนวิถี พุทธ	3.94	0.78	มาก
2. การประสานการจัดหางบประมาณในการสร้างอาคารเรียน ห้องเรียน หรือห้องจริยศึกษา	3.64	0.85	มาก
3. มอบทุนการศึกษาให้แก่แก่นักเรียนที่ตั้งใจเรียน ขยัน อดทนและมี ผลการเรียนดี	3.99	0.72	มาก
4. ส่งเสริม สนับสนุนการจัดตั้งโรงเรียนการกุศลของวัดเพื่อ สงเคราะห์เด็กและเยาวชน	3.78	0.87	มาก
5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการสอนธรรมศึกษาแก่นักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไป	3.93	0.75	มาก
6. สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และแจกทุนการศึกษาแก่นักเรียน นักศึกษา ที่สอบธรรมศึกษาได้	3.89	0.77	มาก
รวม	3.86	0.59	มาก

จากตาราง 7 พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.59) ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมาก ไปน้อย 3 อันดับแรก ดังนี้ มอบทุนการศึกษาให้แก่แก่นักเรียนที่ตั้งใจเรียน ขยัน อดทนและมีผลการเรียน ดี ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.72) รองลงมา การให้พระภิกษุในเขตปกครองเป็นครูช่วยสอนวิชา พระพุทธศาสนาในสถานศึกษาต่างๆ และสนับสนุนโรงเรียนวิถีพุทธ ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.78) และระดับน้อยที่สุด ได้แก่ การประสานการจัดหางบประมาณในการสร้างอาคารเรียน ห้องเรียน หรือห้องจริยศึกษา ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.85)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ฝึกอบรมพระภิกษุสามเณรให้มีความรู้และวิธีการเผยแผ่ธรรมะ	4.03	0.77	มาก
2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดอบรมปฏิบัติธรรมแก่นักเรียนนักศึกษา ประชาชนทั่วไป และหน่วยงานราชการต่าง ๆ	3.95	0.80	มาก
3. การจัดตั้งห้องสมุดภายในวัดเพื่อประโยชน์ในการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร และประชาชน	3.65	0.90	มาก
4. จัดให้มีศูนย์ปฏิบัติธรรมขึ้นภายในวัดและมีพระวิทยากรสอนการปฏิบัติธรรม	3.94	0.65	มาก
5. ส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ให้ประชาชนประพฤติปฏิบัติตามหลักศีล 5	4.05	0.76	มาก
6. การจัดแสดงธรรมผ่านสื่อออนไลน์และ social media เพื่อให้เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม	3.65	0.95	มาก
รวม	3.88	0.56	มาก

จากตาราง 8 พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ด้านการเผยแผ่ พบว่ามีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.56) ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ดังนี้ ส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ให้ประชาชนประพฤติปฏิบัติตามหลักศีล 5 ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.76) รองลงมา ฝึกอบรมพระภิกษุสามเณรให้มีความรู้และวิธีการเผยแผ่ธรรมะ ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.77) และระดับน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดตั้งห้องสมุดภายในวัดเพื่อประโยชน์ในการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร และประชาชน ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.90)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ด้านการสาธารณูปการ

ด้านการสาธารณูปการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ดูแลสถานที่และก่อสร้างถาวรวัตถุภายในวัดและที่ธรณีสงฆ์ให้เรียบร้อย	4.02	0.78	มาก
2. การจัดการระบบสาธารณูปโภคภายในวัด เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ให้เรียบร้อย	4.10	0.68	มาก
3. การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามกฎหมายและหลักพระธรรมวินัย	4.03	0.74	มาก
4. การแต่งตั้งคณะกรรมการวัดเพื่อจัดการด้านสาธารณูปการ	3.92	0.81	มาก
5. วางแผนควบคุมหรือวางแผนผังในการก่อสร้างอาคารเสนาสนะภายในวัดให้เป็นระเบียบสัดส่วน	4.00	0.76	มาก
6. บำรุงรักษาวัด จัดกิจกรรมและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี	4.05	0.87	มาก
7. การบริหารจัดการกิจการของวัด เช่น การจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และถูกต้องตามระเบียบ	4.13	0.72	มาก
รวม	4.04	0.55	มาก

จากตาราง 9 พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ด้านการสาธารณูปการพบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.55) ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ดังนี้ การบริหารจัดการกิจการของวัด เช่น การจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายให้ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และถูกต้องตามระเบียบ ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.72) รองลงมาการจัดการระบบสาธารณูปโภคภายในวัด เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ให้เรียบร้อย ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.68) และระดับน้อยที่สุด ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการวัดเพื่อจัดการด้านสาธารณูปการ ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.81)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ด้านการสาธารณสงเคราะห์

ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. จัดตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและจัดอบรมประชาชน (หน่วยอบรม อปต.)	3.93	0.73	มาก
2. การช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์แก่ผู้ประสบภัยธรรมชาติต่างๆ เช่น อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย เป็นต้น	4.24	0.59	มาก
3. การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของชุมชนที่เป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์	3.94	0.74	มาก
4. สนับสนุนเงินทุนหรือดำเนินการสร้างถนน ประปาหมู่บ้าน หรือชุมชน	3.84	0.86	มาก
5. อำนวยความสะดวกแก่พุทธศาสนิกชนในการจัดกิจกรรมหรือศาสนพิธีต่างๆ	4.10	0.92	มาก
6. สนับสนุนและส่งเสริมพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์ฝึกสัมมาชีพแก่ประชาชน	3.59	0.58	มาก
7. การจัดการศพผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)	4.06	0.93	มาก
รวม	3.96	0.50	มาก

จากตาราง 10 พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ด้านการสาธารณสงเคราะห์ พบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.50) ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ดังนี้ การช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์แก่ผู้ประสบภัยธรรมชาติต่างๆ เช่น อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย เป็นต้น ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.76) รองลงมา อำนวยความสะดวกแก่พุทธศาสนิกชนในการจัดกิจกรรมหรือศาสนพิธีต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.77) และระดับน้อยที่สุด ได้แก่ สนับสนุนและส่งเสริมพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์ฝึกสัมมาชีพแก่ประชาชน ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.90)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาทางโลก วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 ตัวแปรที่เป็นอิสระต่อกันและใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) โดยการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheff's test) ดังตารางที่ 11 - 28

ตาราง 11 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามอายุ

รายการ	แหล่ง	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการปกครอง	ระหว่างกลุ่ม	1.758	4	0.440	1.737	.143
	ภายใน	51.128	202	0.253		
	รวม	52.886	206			
2. ด้านการศาสนศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	3.508	4	0.877	4.475	.002**
	ภายใน	39.589	202	0.196		
	รวม	43.097	206			
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	1.595	4	0.399	1.149	.335
	ภายใน	70.129	202	0.347		
	รวม	71.724	206			
4. ด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	4.571	4	1.143	3.838	.005**
	ภายใน	60.146	202	0.298		
	รวม	64.717	206			
5. ด้านการสาธารณูปการ	ระหว่างกลุ่ม	4.969	4	1.242	4.230	.003**
	ภายใน	59.320	202	0.294		
	รวม	64.289	206			
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	3.916	4	0.979	4.020	.004**
	ภายใน	49.200	202	0.244		
	รวม	53.116	206			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	2.766	4	0.691	3.839	.005**
	ภายใน	36.379	202	0.180		
	รวม	39.144	206			

** $p \leq .01$

จากตาราง 11 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามอายุ พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า แตกต่างกัน 4 ด้าน คือ ด้านการศาสนศึกษา ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการและด้านการสาธารณสงเคราะห์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนด้านการปกครอง และด้านการศึกษาสงเคราะห์ ไม่แตกต่างกัน

เมื่อพบนัยสำคัญทางสถิติจึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการทดสอบของเชฟเฟ (Scheff's test) ได้ผลการทดสอบแสดงดังตาราง 12 – 15

ตาราง 12 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นพระภิกษุที่มีอายุต่างกันที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามอายุ ในด้านการศาสนศึกษา

กลุ่มอายุ	20 - 30 ปี 31 - 40 ปี 41 - 50 ปี 51 - 60 ปี 61 ปีขึ้นไป					
	$\bar{x}$	3.981	4.029	4.130	3.858	4.125
1. อายุ 20-30 ปี	3.981	-	-	-	-	-
2. อายุ 31-40 ปี	4.029	.25490	-	-	-	-
3. อายุ 41-50 ปี	4.130	.36752*	.11262	-	.14530	.00641
4. อายุ 51-60 ปี	3.858	.22222	-	-	-	-
5. อายุ 61 ปีขึ้นไป	4.125	.36111*	.10621	-	.013889	-

จากตาราง 12 พบว่า พระภิกษุที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามอายุ ในด้านการศาสนศึกษา พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 คู่ ดังนี้ 1) ระหว่างกลุ่มอายุ 20 – 30 ปี กับกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี 2) ระหว่างกลุ่มอายุ 20 – 30 ปี กับกลุ่มอายุ อายุ 61 ปีขึ้นไป

ตาราง 13 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นพระภิกษุที่มีอายุต่างกันที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามอายุ ในด้านการเผยแผ่

กลุ่มอายุ	20 - 30 ปี 31 - 40 ปี 41 - 50 ปี 51 - 60 ปี 61 ปีขึ้นไป					
	$\bar{x}$	3.606	4.003	3.971	3.753	3.946
1. อายุ 20-30 ปี	3.606	-	-	-	-	-
2. อายุ 31-40 ปี	4.003	.39679*	-	.03147	.25018	.05684
3. อายุ 41-50 ปี	3.971	.36531*	-	-	.21871	.02537
4. อายุ 51-60 ปี	3.753	.14660	-	-	-	-
5. อายุ 61 ปีขึ้นไป	3.946	.33995	-	-	.19334	-

จากตาราง 13 พบว่า พระภิกษุที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามอายุ ในด้านการเผยแผ่ พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 คู่ ดังนี้

1) ระหว่างกลุ่มอายุ 20 – 30 ปี กับกลุ่มอายุ 31 – 40 ปี 2) ระหว่างกลุ่มอายุ 20 – 30 ปี กับกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี

ตาราง 14 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นพระภิกษุที่มีอายุต่างกันที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามอายุ ในด้านการสาธารณูปการ

กลุ่มอายุ	20 - 30 ปี					31 - 40 ปี	41 - 50 ปี	51 - 60 ปี	61 ปีขึ้นไป
	$\bar{x}$	3.722	4.092	4.173	4.068	4.020			
1. อายุ 20-30 ปี	3.722	-	-	-	-	-	-	-	-
2. อายุ 31-40 ปี	4.092	.37021*	-	-	.02365	.07203			
3. อายุ 41-50 ปี	4.173	.45140*	.08119	-	.10484	.05322			
4. อายุ 51-60 ปี	4.068	.34656	-	-	-	.04837			
5. อายุ 61 ปีขึ้นไป	4.020	.29819	-	-	-	-			

จากตาราง 14 พบว่า พระภิกษุที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามอายุ ในด้านการสาธารณูปการ พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 คู่ ดังนี้ 1) ระหว่างกลุ่มอายุ 20 – 30 ปี กับกลุ่มอายุ 31 – 40 ปี 2) ระหว่างกลุ่มอายุ 20 – 30 ปี กับกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี

ตาราง 15 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นพระภิกษุที่มีอายุต่างกันที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามอายุ ในด้านการสาธารณสงเคราะห์

กลุ่มอายุ	20 - 30 ปี					31 - 40 ปี	41 - 50 ปี	51 - 60 ปี	61 ปีขึ้นไป
	$\bar{x}$	3.682	4.044	4.062	3.904	3.984			
1. อายุ 20-30 ปี	3.682	-	-	-	-	-	-	-	-
2. อายุ 31-40 ปี	4.044	.36228*	-	-	.14006	.06012			
3. อายุ 41-50 ปี	4.062	.37963*	.01735	-	.15740	.07747			
4. อายุ 51-60 ปี	3.904	.22222	-	-	-	-			
5. อายุ 61 ปีขึ้นไป	3.984	.30215	-	-	.07993	-			

จากตาราง 15 พบว่า พระภิกษุที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามอายุ ในด้านการสาธารณสงเคราะห์ พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 คู่ ดังนี้

1) ระหว่างกลุ่มอายุ 20 – 30 ปี กับกลุ่มอายุ 31 – 40 ปี 2) ระหว่างกลุ่มอายุ 20 – 30 ปี กับกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี

ตาราง 16 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามจำนวนพรรษา

รายการ	แหล่ง	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการปกครอง	ระหว่างกลุ่ม	7.025	4	1.756	7.736	.000***
	ภายใน	45.861	202	0.227		
	รวม	52.886	206			
2. ด้านการศาสนศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2.892	4	0.723	3.632	.007**
	ภายใน	40.205	202	0.199		
	รวม	43.097	206			
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	3.618	4	0.905	2.683	.033
	ภายใน	68.106	202	0.337		
	รวม	71.724	206			
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	4.920	4	1.230	4.155	.003**
	ภายใน	59.797	202	0.296		
	รวม	64.717	206			
5. ด้านการสาธารณูปการ	ระหว่างกลุ่ม	10.115	4	2.529	9.429	.000***
	ภายใน	54.174	202	0.268		
	รวม	64.289	206			
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	7.769	4	1.942	8.651	.000***
	ภายใน	45.347	202	0.224		
	รวม	53.116	206			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	5.394	4	1.348	8.071	.000***
	ภายใน	33.750	202	0.167		
	รวม	39.144	206			

** $p \leq .01$ *** $p \leq .001$

จากตาราง 16 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามจำนวนพรรษา พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า แตกต่าง

กัน 5 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการสาธารณสุข และการสาธารณสุขสงเคราะห์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ด้านการศาสนศึกษา และด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการศึกษาสงเคราะห์ ไม่แตกต่างกัน

เมื่อพบนัยสำคัญทางสถิติจึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการทดสอบของเชฟเฟ้ (Scheff's test) ได้ผลการทดสอบแสดงดังตาราง 17 – 21

ตาราง 17 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นพระภิกษุที่มีจำนวนพรรษาต่างกันที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามจำนวนพรรษา ในด้านการปกครอง

จำนวนพรรษา	1 – 5		6 - 10		11 – 15		16 – 20		21 พรรษาขึ้นไป	
	$\bar{x}$		$\bar{x}$		$\bar{x}$		$\bar{x}$		$\bar{x}$	
1. 1 – 5 พรรษา	4.0056	-	3.8146	.19100	4.2583	-	4.2374	-	4.1162	-
2. 6 - 10 พรรษา	3.8146	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. 11 – 15 พรรษา	4.2583	.25278	3.8146	.44378*	4.2583	.02096	-	-	4.1162	.14217
4. 16 – 20 พรรษา	4.2374	.23182	3.8146	.42282*	-	-	-	-	4.1162	.12121
5. 21 พรรษาขึ้นไป	4.1162	.11061	3.8146	.30161	-	-	-	-	-	-

จากตาราง 17 พบว่า พระภิกษุที่มีจำนวนพรรษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามจำนวนพรรษา ในด้านการปกครอง พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จำนวน 2 คู่ ดังนี้ 1) ระหว่างจำนวนพรรษา 6 - 10 พรรษา กับจำนวนพรรษา 11 – 15 พรรษา 2) ระหว่างจำนวนพรรษา 6 - 10 พรรษา กับจำนวนพรรษา 16 – 20 พรรษา

ตาราง 18 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นพระภิกษุที่มีจำนวนพรรษาต่างกันที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามจำนวนพรรษา ในด้านการเผยแพร่

จำนวนพรรษา	1 – 5		6 - 10		11 – 15		16 – 20		21 พรรษาขึ้นไป	
	$\bar{x}$		$\bar{x}$		$\bar{x}$		$\bar{x}$		$\bar{x}$	
1. 1 – 5 พรรษา	4.0056	-	3.8146	-	4.2583	-	4.2374	-	4.1162	-
2. 6 - 10 พรรษา	3.8146	.00203	-	-	-	-	-	-	-	-
3. 11 – 15 พรรษา	4.2583	.25556	3.8146	.25352	-	-	-	-	4.1162	.10606

ตาราง 18 (ต่อ)

จำนวนพรรษา	1 – 5		6 - 10		11 – 15		16 – 20		21 พรรษา ขึ้นไป	
	$\bar{x}$	พรรษา	พรรษา	พรรษา	พรรษา	พรรษา	พรรษา	พรรษา	พรรษา	พรรษา
4. 16 – 20 พรรษา	4.2374	.41212	.41009*	.15657	-	-	-	-	-	.26263
5. 21 พรรษาขึ้นไป	4.1162	.14949	.14746	-	-	-	-	-	-	-

จากตาราง 18 พบว่า พระภิกษุที่มีจำนวนพรรษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามจำนวนพรรษา ในด้านการเผยแผ่ พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 1 คู่ คือ ระหว่างจำนวนพรรษา 6 – 10 พรรษา กับจำนวนพรรษา 16 - 20 พรรษา

ตาราง 19 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นพระภิกษุที่มีจำนวนพรรษาต่างกันที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามจำนวนพรรษา ในด้านการสาธารณูปการ

จำนวนพรรษา	1 – 5		6 - 10		11 – 15		16 – 20		21 พรรษา ขึ้นไป	
	$\bar{x}$	พรรษา	พรรษา	พรรษา	พรรษา	พรรษา	พรรษา	พรรษา	พรรษา	พรรษา
1. 1 – 5 พรรษา	4.0056	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. 6 - 10 พรรษา	3.8146	.00791	-	-	-	-	-	-	-	-
3. 11 – 15 พรรษา	4.2583	.46667*	.45875*	-	-	-	-	-	-	.17316
4. 16 – 20 พรรษา	4.2374	.51429*	.50637*	.04762	-	-	-	-	-	.22078
5. 21 พรรษาขึ้นไป	4.1162	.29351	.28559	-	-	-	-	-	-	-

จากตาราง 19 พบว่า พระภิกษุที่มีจำนวนพรรษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามจำนวนพรรษา ในด้านการสาธารณูปการ พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จำนวน 4 คู่ ดังนี้ 1) ระหว่างจำนวนพรรษา 1 - 5 พรรษา กับจำนวนพรรษา 11 – 15 พรรษา 2) ระหว่างจำนวนพรรษา 1 - 5 พรรษา กับจำนวนพรรษา 16 – 20 พรรษา 3) ระหว่างจำนวนพรรษา 6 - 10 พรรษา กับจำนวนพรรษา 11 – 15 พรรษา และ 4) ระหว่างจำนวนพรรษา 6 - 10 พรรษา กับจำนวนพรรษา 16 – 20 พรรษา

ตาราง 20 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นพระภิกษุที่มีจำนวนพรรษาต่างกันที่มี
ต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัด
สระบุรี จำแนกตามจำนวนพรรษา ในด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์

จำนวนพรรษา	จำนวนพรรษา					
	1 – 5 พรรษา	6 - 10 พรรษา	11 – 15 พรรษา	16 – 20 พรรษา	21 พรรษา ขึ้นไป	
	$\bar{x}$	4.0056	3.8146	4.2583	4.2374	4.1162
1. 1 – 5 พรรษา	4.0056	-	.10003	-	-	-
2. 6 - 10 พรรษา	3.8146	-	-	-	-	-
3. 11 – 15 พรรษา	4.2583	.28929	.38931*	-	-	.18539
4. 16 – 20 พรรษา	4.2374	.41126*	.51128*	.12197	-	.30736
5. 21 พรรษาขึ้นไป	4.1162	.10390	.20392	-	-	-

จากตาราง 20 พบว่า พระภิกษุที่มีจำนวนพรรษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหาร
กิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามจำนวนพรรษา
ในด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
จำนวน 3 คู่ ดังนี้ 1) ระหว่างจำนวนพรรษา 1 - 5 พรรษา กับจำนวนพรรษา 11 – 15 พรรษา
2) ระหว่างจำนวนพรรษา 6 - 10 พรรษา กับจำนวนพรรษา 11 – 15 พรรษา และ 4) ระหว่างจำนวน
พรรษา 6 - 10 พรรษา กับจำนวนพรรษา 16 – 20 พรรษา

ตาราง 21 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่
มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี
จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลก

รายการ	แหล่ง	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการปกครอง	ระหว่างกลุ่ม	6.736	2	3.368	14.889	.000***
	ภายใน	46.150	204	0.226		
	รวม	52.886	206			
2. ด้านการศาสนศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	3.870	2	1.935	10.064	.000***
	ภายใน	39.226	204	0.192		
	รวม	43.097	206			
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	10.508	2	5.254	17.509	.000***
	ภายใน	61.216	204	0.300		
	รวม	71.724	206			

ตาราง 21 (ต่อ)

รายการ	แหล่ง	SS	df	MS	F	p
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	7.102	2	3.551	12.574	.000***
	ภายใน	57.615	204	0.282		
	รวม	64.717	206			
5. ด้านการสาธารณูปการ	ระหว่างกลุ่ม	13.912	2	6.956	28.167	.000***
	ภายใน	50.378	204	0.247		
	รวม	64.289	206			
6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	9.431	2	4.716	22.021	.000***
	ภายใน	43.685	204	0.214		
	รวม	53.116	206			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	8.241	2	4.121	27.201	.000***
	ภายใน	30.903	204	0.151		
	รวม	39.144	206			

*** $p \leq .001$

จากตาราง 21 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลก พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ในภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า แตกต่างกันทั้ง 6 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

เมื่อพบนัยสำคัญทางสถิติจึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการทดสอบของเชฟเฟ้ (Scheff's test) ได้ผลการทดสอบแสดงดังตาราง 22 - 27

ตาราง 22 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นพระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางโลก ต่างกันที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลก ในด้านการปกครอง

วุฒิการศึกษาทางโลก	ต่ำกว่าปริญญาตรี			ปริญญาตรี	ปริญญาตรีขึ้นไป
	$\bar{x}$	3.833	4.136		
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.833	-	-	-	-
2. ปริญญาตรี	4.136	.30346*	-	-	-
3. ปริญญาตรีขึ้นไป	4.373	.53968*	.23622	-	-

จากตาราง 22 พบว่า พระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลก ในด้านการปกครอง พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จำนวน 2 คู่ ดังนี้ 1) ระหว่างวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี กับวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี 2) ระหว่างวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี กับวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ตาราง 23 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นพระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกันที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลก ในด้านการศาสนศึกษา

วุฒิการศึกษาทางโลก	ต่ำกว่าปริญญาตรี			ปริญญาตรี	ปริญญาตรีขึ้นไป
	$\bar{x}$	3.833	4.136	4.373	
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.833	-	-	-	
2. ปริญญาตรี	4.136	.21431*	-	-	
3. ปริญญาตรีขึ้นไป	4.373	.42897*	.21466	-	

จากตาราง 23 พบว่า พระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลก ในด้านการศาสนศึกษา พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จำนวน 2 คู่ ดังนี้ 1) ระหว่างวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี กับวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี 2) ระหว่างวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี กับวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ตาราง 24 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นพระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกัน ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลก ในด้านการศึกษาสงเคราะห์

วุฒิการศึกษาทางโลก	ต่ำกว่าปริญญาตรี			ปริญญาตรี	ปริญญาตรีขึ้นไป
	$\bar{x}$	3.833	4.136	4.373	
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.833	-	-	-	
2. ปริญญาตรี	4.136	.42091*	-	-	
3. ปริญญาตรีขึ้นไป	4.373	.59881*	.17790	-	

จากตาราง 24 พบว่า พระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลก ในด้านการศึกษาสงเคราะห์ พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.001 จำนวน 2 คู่ ดังนี้ 1) ระหว่างวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี กับวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี 2) ระหว่างวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี กับวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ตาราง 25 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นพระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกัน ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลก ในด้านการเผยแผ่

วุฒิการศึกษาทางโลก	ต่ำกว่าปริญญาตรี			ปริญญาตรี	ปริญญาตรีขึ้นไป
	$\bar{x}$				
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.833	-	-	-	-
2. ปริญญาตรี	4.136	.31604*	-	-	-
3. ปริญญาตรีขึ้นไป	4.373	.54762*	.23158	-	-

จากตาราง 25 พบว่า พระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลก ในด้านการเผยแผ่ พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จำนวน 2 คู่ ดังนี้ 1) ระหว่างวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี กับวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี 2) ระหว่างวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี กับวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ตาราง 26 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นพระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกัน ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลก ในด้านการศึกษาทางโลก

วุฒิการศึกษาทางโลก	ต่ำกว่าปริญญาตรี			ปริญญาตรี	ปริญญาตรีขึ้นไป
	$\bar{x}$				
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.833	-	-	-	-
2. ปริญญาตรี	4.136	.43457*	-	-	-
3. ปริญญาตรีขึ้นไป	4.373	.77772*	.34315*	-	-

จากตาราง 26 พบว่า พระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลก ในด้านการศึกษาทางโลก พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จำนวน 3 คู่ ดังนี้ 1) ระหว่างวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี กับวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี 2) ระหว่างวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี กับวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป 3) ระหว่างวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีขึ้นไป กับวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี

ตาราง 27 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นพระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกัน ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลก ในด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์

วุฒิการศึกษาทางโลก	ต่ำกว่าปริญญาตรี		ปริญญาตรี	ปริญญาตรีขึ้นไป
	$\bar{X}$			
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.833	-	-	-
2. ปริญญาตรี	4.136	.37859*	-	-
3. ปริญญาตรีขึ้นไป	4.373	.60757*	.22898	-

จากตาราง 27 พบว่า พระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลก ในด้านด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จำนวน 2 คู่ ดังนี้ 1) ระหว่างวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี กับวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี 2) ระหว่างวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี กับวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ตาราง 28 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม

รายการ	แหล่ง	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการปกครอง	ระหว่างกลุ่ม	1.511	3	0.504	1.989	.117
	ภายใน	51.376	203	0.253		
	รวม	52.886	206			
2. ด้านการศาสนศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.799	3	0.266	1.278	.283
	ภายใน	42.298	203	0.208		
	รวม	43.097	206			
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	1.540	3	0.513	1.485	.220
	ภายใน	70.184	203	0.346		
	รวม	71.724	206			
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	2.142	3	0.714	2.316	.077
	ภายใน	62.576	203	0.308		
	รวม	64.717	206			
5. ด้านการสาธารณสุขการ	ระหว่างกลุ่ม	1.400	3	0.467	1.507	.214
	ภายใน	62.889	203	0.310		
	รวม	64.289	206			

ตาราง 28 (ต่อ)

รายการ	แหล่ง	SS	df	MS	F	p
6. ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	0.725	3	0.242	0.936	.424
	ภายใน	52.391	203	0.258		
	รวม	53.116	206			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.075	3	0.358	1.911	.129
	ภายใน	38.069	203	0.188		
	รวม	39.144	206			

$p \geq .05$

จากตาราง 28 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ในภาพรวม และในรายด้าน ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 29 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม

รายการ	แหล่ง	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการปกครอง	ระหว่างกลุ่ม	3.272	3	1.091	4.463	.005**
	ภายใน	49.614	203	0.244		
	รวม	52.886	206			
2. ด้านการศาสนศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	1.337	3	0.446	2.166	.093
	ภายใน	41.760	203	0.206		
	รวม	43.097	206			
3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	5.584	3	1.861	5.713	.001***
	ภายใน	66.140	203	0.326		
	รวม	71.724	206			
4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	2.238	3	0.746	2.424	.067
	ภายใน	62.480	203	0.308		
	รวม	64.717	206			

ตาราง 29 (ต่อ)

รายการ	แหล่ง	SS	df	MS	F	p
5. ด้านการสาธารณสุข	ระหว่างกลุ่ม	2.779	3	0.926	3.058	.029
	ภายใน	61.510	203	0.303		
	รวม	64.289	206			
6. ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	4.265	3	1.422	5.907	.001***
	ภายใน	48.851	203	0.241		
	รวม	53.116	206			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	2.898	3	0.966	5.409	.001***
	ภายใน	36.247	203	0.179		
	รวม	39.144	206			

** $p \leq .01$ *** $p \leq .001$

จากตาราง 29 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า แตกต่างกัน 3 ด้าน คือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ด้านการปกครอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการศาสนศึกษา ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และด้านการสาธารณสุขไม่แตกต่างกัน

เมื่อพบนัยสำคัญทางสถิติจึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการทดสอบของเชฟเฟ้ (Scheff's test) ได้ผลการทดสอบแสดงดังตาราง 30 – 32

ตาราง 30 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นพระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ในด้านการปกครอง

วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม	$\bar{x}$	ไม่มีวุฒิการศึกษา	เปรียญธรรม	เปรียญธรรม	เปรียญธรรม
		ทางเปรียญธรรม	1-3	4-6	7-9
ไม่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม	3.950	-	-	-	-
เปรียญธรรม 1-3	4.176	.22667	-	-	.17667

ตาราง 30 (ต่อ)

วุฒิการศึกษาทาง ปริญญาธรรม	ไม่มีวุฒิการศึกษา				
	ทางปริญญาธรรม	ปริญญาธรรม 1-3	ปริญญาธรรม 4-6	ปริญญาธรรม 7-9	
	$\bar{x}$	3.950	4.176	4.266	4.000
ปริญญาธรรม 4-6	4.266	.31667*	.09000	-	.26667
ปริญญาธรรม 7-9	4.000	.05000	-	-	-

จากตาราง 30 พบว่า พระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางปริญญาธรรม ในด้านการปกครอง พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 1 คู่ คือ ระหว่างไม่มีวุฒิการศึกษาทางปริญญาธรรม กับมีวุฒิการศึกษาทางปริญญาธรรม ระดับปริญญาธรรม 4 - 6

ตาราง 31 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นพระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางปริญญาธรรมต่างกัน ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางปริญญาธรรม ในด้านการศึกษาสงเคราะห์

วุฒิการศึกษาทาง ปริญญาธรรม	ไม่มีวุฒิการศึกษา				
	ทางปริญญาธรรม	ปริญญาธรรม 1-3	ปริญญาธรรม 4-6	ปริญญาธรรม 7-9	
	$\bar{x}$	3.950	4.176	4.266	4.000
ไม่มีวุฒิการศึกษา ทางปริญญาธรรม	3.950	-	-	-	-
ปริญญาธรรม 1-3	4.176	.39308*	.29333	-	.32000
ปริญญาธรรม 4-6	4.266	.09974	-	-	.02667
ปริญญาธรรม 7-9	4.000	.07308	-	-	-

จากตาราง 31 พบว่า พระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางปริญญาธรรมต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางปริญญาธรรม ในด้านการศึกษาสงเคราะห์ พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จำนวน 1 คู่ คือ ระหว่างไม่มีวุฒิการศึกษาทางปริญญาธรรม กับมีวุฒิการศึกษาทางปริญญาธรรมระดับปริญญาธรรม 1 - 3

ตาราง 32 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของความคิดเห็นพระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ในด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์

วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม	$\bar{x}$	ไม่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม	เปรียญธรรม 1-3	เปรียญธรรม 4-6	เปรียญธรรม 7-9
		3.950	4.176	4.266	4.000
ไม่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม	3.950	-	-	-	-
เปรียญธรรม 1-3	4.176	.33620*	-	.15224	.19224
เปรียญธรรม 4-6	4.266	.18396	-	-	.04000
เปรียญธรรม 7-9	4.000	-	-	-	-

จากตาราง 32 พบว่า พระภิกษุที่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ในด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จำนวน 1 คู่ คือ ระหว่างไม่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม กับมีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมระดับเปรียญธรรม 1 – 3

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ดังนี้

1. ด้านการปกครอง

1.1 การปกครองของคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเป็นไปตามมติมหาเถรสมาคม ขอให้รักษามาตรฐานนี้ไว้หรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

1.2 เมื่อเจ้าคณะพระสังฆาธิการมีการประชุมประจำเดือนที่เป็นเรื่องสำคัญ ควรนำมาแจ้งต่อพระภิกษุสามเณรในเขตปกครองให้ได้รับรู้ รับทราบโดยทั่วกัน

2. ด้านการศาสนศึกษา

2.1 ควรเพิ่มบุคลากรทางการศึกษา เนื่องจากครูผู้สอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและแผนกบาลีมีน้อยมาก ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่ต่อเนื่อง

2.2 ควรส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรในเขตปกครองได้ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและบาลี

3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์

คณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองสระบุรี ได้ให้การอุปถัมภ์ในด้านทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองสระบุรีทุกปี การดำเนินงานเป็นที่น่าพอใจมาก

4. ด้านการเผยแพร่

4.1 นำอุบาสก อุบาสิกา และญาติโยมปฏิบัติธรรมทุกวันพระและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

4.2 ควรจัดให้มีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านช่องทางต่างๆ ทั้งการเข้าถึงชุมชนโดยตรง สื่อวิทยุ เคเบิลท้องถิ่น และผ่านทางออนไลน์ Social Media เช่น Facebook Youtube เป็นต้น

5. ด้านการสาธารณูปการ

5.1 ควรมีการประสานงานกับส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อจะทำการบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุภายในวัด

5.2 ควรมีการจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย อย่างชัดเจน ถูกต้องและเป็นไปตามระเบียบ

6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์

6.1 ควรให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากการประสบภัยทางธรรมชาติ หรือประชาชนที่ด้อยโอกาสในพื้นที่ก่อน แล้วจึงต่อยอดไปช่วยเหลือในเขตอื่น

6.2 ควรให้ความช่วยเหลือแก่อุทุมชนในด้านสถานที่ประกอบพิธีต่าง ๆ ตามความจำเป็น

6.3 คณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรีปฏิบัติงานในด้านนี้ได้เป็นอย่างดีและมีความสามัคคีกันมาก

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษางานวิจัย เรื่อง บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี มีกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ พระสังฆาธิการและพระภิกษุสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี กลุ่มตัวอย่างได้จากการคำนวณสูตร Taro Yamane จำนวน 207 รูป เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ทั้ง 6 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่ 5) ด้านการสาธารณูปการ และ 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ โดยมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Index of Objective Congruence : IOC) เท่ากับ 0.810 และตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยใช้สูตร Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.941 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ จำนวนพรรษา วุฒิการศึกษาทางโลก วุฒิการศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ด้วยวิธีทางสถิติโดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ด้วยการทดสอบค่าเอฟ (F-test) และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของเชฟเฟ้ (Scheff's test)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุ 41 - 50 ปี มีจำนวน 65 รูป คิดเป็นร้อยละ 31.40 มีจำนวนพรรษา 6 - 10 พรรษา มีจำนวน 71 รูป มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีจำนวน 106 รูป คิดเป็นร้อยละ 51.20 มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นเอก มีจำนวน 151 รูป คิดเป็นร้อยละ 72.95 ไม่มีวุฒิทางเปรียญธรรม มีจำนวน 130 รูป คิดเป็นร้อยละ 62.80

2. บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ในภาพรวม พบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านการปกครอง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านการสาธารณูปการ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านการศาสนศึกษา มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านการเผยแผ่ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีระดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

3. การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ดังนี้

3.1 จำแนกตามอายุ พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า แตกต่างกัน 4 ด้าน คือ ด้านการศาสนศึกษา ด้านการเผยแผ่ ด้านการสาธารณูปการและด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนด้านการปกครอง และด้านการศึกษาสงเคราะห์ ไม่แตกต่างกัน

3.2 จำแนกตามจำนวนพรรษา พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า แตกต่างกัน 5 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ด้านการศาสนศึกษา และด้านการเผยแผ่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการศึกษาสงเคราะห์ ไม่แตกต่างกัน

3.3 จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลก พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ในภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า แตกต่างกันทั้ง 6 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3.4 จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ในภาพรวม และในรายด้าน ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.5 จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า แตกต่างกัน 3 ด้าน คือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ด้านการปกครอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการศาสนศึกษา ด้านการเผยแผ่ และด้านการสาธารณูปการไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ทั้ง 6 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) ด้านการสาธารณูปการ และ 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เมื่อนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามรายชื่อ ได้ดังนี้

1. บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี พบว่า ผลการวิจัยในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เนื่องจากการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอเมืองสระบุรีเป็นไปตามภารกิจ 6 ด้านของคณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี ที่มีการขับเคลื่อนกันมาอย่างสม่ำเสมอ และเมื่อนำมาอภิปรายผลการวิจัยเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

1.1 ด้านการปกครอง ผลการศึกษาพบว่า บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากพระภิกษุในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรีส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในเรื่องของการรักษาหลักพระธรรมวินัยและพัฒนาวัดให้เจริญรุ่งเรืองในทุกด้านเป็นที่น่าเลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชน รวมทั้งการปฏิบัติตนให้เป็นไปตามมติมหาเถรสมาคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ บุญปุ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า พระสังฆาธิการมีบทบาทการปฏิบัติงานในการบริหารกิจการคณะสงฆ์สมุทรปราการ ในด้านการปกครอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่าบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในด้านการปกครองมากที่สุดในเรื่องการบริหารวัดบำรุงรักษาวัดให้เจริญก้าวหน้าเป็นศาสนสถานที่สัปปายะและน่าเลื่อมใสศรัทธา

1.2 ด้านการศาสนศึกษา ผลการศึกษาพบว่า บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก พระภิกษุในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรีส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในเรื่องการส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรในเขตปกครองได้ศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งนักธรรมและบาลีได้อย่างทั่วถึง มีการจัดการเรียนการสอนที่ต่อเนื่อง นำไปสู่การสอบได้นักธรรมและบาลีเพิ่มขึ้นในทุกปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประกิต บุญมี, และคนอื่น ๆ (2559) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร ในด้านการศาสนศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก พระภิกษุในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรีส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในเรื่องของการมอบทุนการศึกษาให้แก่นักเรียนที่ตั้งใจเรียน ขยัน อดทนและมีผลการเรียนดี นอกจากนี้ยังได้สนับสนุนให้พระภิกษุในเขตปกครองไปช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนา สอนศีลธรรมในสถานศึกษาต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนได้มีความรู้เพิ่มมากขึ้นทั้งทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งสอดคล้อง

กับงานวิจัยของพระอธิการ ชรัตน์ ฐิตคุโณ (มีแก้ว) (2554) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาพบว่า พระภิกษุสามเณรมีความเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในด้านการศึกษาสงเคราะห์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่าพระภิกษุให้ความสำคัญต่อการสงเคราะห์เยาวชนทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม และสงเคราะห์เยาวชนที่กำลังศึกษา ซึ่งมุ่งเน้นการศึกษาหาความรู้ซึ่งมีความสำคัญต่ออนาคตของเยาวชน

1.4 ด้านการเผยแผ่ ผลการศึกษาพบว่า บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก พระภิกษุในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรีส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในเรื่องการส่งเสริมโครงการประชาชนประพฤติปฏิบัติตามหลักศีล 5 มีการจัดหาหนังสือธรรมะมาไว้ให้เพียงพอกับผู้ที่มาปฏิบัติธรรมในวันพระหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และมีการนำสื่อ Social Media ต่าง ๆ เช่น Facebook มาช่วยเพื่อให้เข้าถึง เยาวชน ประชาชนได้ทุกเพศทุกวัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูพินิตสุตาคม (สมพงษ์ สุตาคม) (2554) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า พระภิกษุมีความเห็นต่อการบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่ามีการจัดตั้งห้องสมุดภายในวัดเพื่อประโยชน์ในการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรและประชาชน การจัดหาหนังสือไหว้พระสวดมนต์เพื่อผู้รักษาศีลฟังธรรมไว้เพียงพอกับอบรมพระภิกษุสามเณรใหม่มีความรู้และวิธีการเผยแผ่ธรรมะ การเทศนาสั่งสอนแก่ประชาชนโดยทั่วไปให้ตั้งอยู่ในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นประจำ

1.5 ด้านการสาธารณูปการ ผลการศึกษาพบว่า บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก พระภิกษุในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรีส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการบริหารจัดการกิจการของวัด เช่น การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย การสร้างถาวรวัตถุภายในวัด การก่อสร้างเสนาสนะ และการจัดการระบบสาธารณูปโภคภายในวัด ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและถูกต้องตามระเบียบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระใบฎีกาศราวุฒิ หงษ์คำ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 พบว่าสิ่งสำคัญในการเป็นผู้บริหารงานด้านสาธารณูปการของคณะสงฆ์ เพื่อบำรุงรักษาวัดให้เป็นที่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชน เป็นการก่อสร้าง บูรณปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุและศาสนสถานภายในวัดให้เรียบร้อยดีงามและใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่ามีการบูรณะและพัฒนาวัดให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าแห่งวัด

1.6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก พระภิกษุในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรีส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในเรื่องการช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์แก่ผู้ประสบภัยธรรมชาติต่างๆ เช่น อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย เป็นต้น รวมทั้งยังให้การสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้ป่วยติดเตียง นอกจากนี้ยังอำนวยความสะดวก

สะดวกแก่พุทธศาสนิกชนในการจัดศาสนพิธีต่าง ๆ อยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย พระมหาอัครพงษ์ พูลผล (2561) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ สังกัดมหานิกาย: กรณีศึกษาการบริหารของเจ้าอาวาสของวัดในจังหวัดชุมพร พบว่าได้ช่วยเหลือสนับสนุนโรงพยาบาล ช่วยดูแลสงเคราะห์ ผู้พิการ ผู้ป่วย ผู้สูงอายุที่ขาดคนดูแล ได้อำนวยความสะดวกให้ประชาชนใช้สถานที่ในการจัดงาน บำเพ็ญบุญกุศล และจัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชน เช่น การสร้าง ถนน การสร้างโรงพยาบาล เป็นต้น ได้จัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือวัดหรือชุมชนที่ประสบภัยต่าง ๆ เช่น อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการศึกษาพบว่า เมื่อจำแนกตามอายุ พระภิกษุส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในภาพรวมแตกต่างกัน ยกเว้นด้านการปกครองและด้านการศึกษาสงเคราะห์ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามจำนวนพรรษา พระภิกษุส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในภาพรวมแตกต่างกัน ยกเว้นด้านการศึกษาสงเคราะห์ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลก พระภิกษุมีความคิดเห็นแตกต่างกันทุกด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมในภาพรวม ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ และด้านการปกครองมีความแตกต่างกัน ยกเว้นด้านการศาสนศึกษา ด้านการเผยแผ่ และด้านการสาธารณูปการไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม พระภิกษุส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระหัตถ์สนัย ปริบุญโณ (สุวรรณจินดา) (2555) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา พบว่า พระสังฆาธิการที่มีวุฒิทางการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสังฆาธิการที่มีวุฒิทางการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

3. ข้อเสนอแนะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านการปกครอง เจ้าคณะพระสังฆาธิการควรมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และควรมีการจัดประชุมเพื่อแจ้งข่าวสารหรือข้อมูลที่สำคัญให้พระภิกษุสามเณรในสังกัดทราบ โดยทั่วกัน

3.2 ด้านการศาสนศึกษา ครูสอนพระปริยัติธรรม ควรทำหน้าที่สอนเป็นหลักและควรส่งเสริมพระภิกษุสามเณรในด้านนี้ให้มากขึ้น

3.3 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีการสนับสนุนมอบทุนการศึกษาให้นักเรียนทุกปี

3.4 ด้านการเผยแผ่ ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากขาดความหลากหลายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

3.5 ด้านการสาธารณูปการ คณะสงฆ์มีการส่งเสริมด้านนี้ตามกำลังและความจำเป็น

3.6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์ คณะสงฆ์ให้ความอนุเคราะห์ประชาชนในหลายด้าน และอำนวยความสะดวกในด้านสถานที่หากส่วนราชการหรือประชาชนต้องการ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ด้านการปกครอง ระดับน้อยสุด ได้แก่ การพัฒนาวัดให้เจริญรุ่งเรืองในทุกด้านให้มีสภาพสมกับเป็นวัดทางพระพุทธศาสนาและนำเลื่อมใสศรัทธา ควรมีการจัดประชุมเจ้าคณะพระสังฆาธิการในเขตปกครองเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาให้วัดในเขตปกครองทุกวัดกลับมาเจริญรุ่งเรือง พระภิกษุสามเณรอยู่ในครรลองครองธรรมเพื่อที่จะทำให้พุทธศาสนิกชนเลื่อมใสศรัทธาและเข้าวัดมากขึ้น

1.2 ด้านการศาสนศึกษา ระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ส่งเสริมให้พระภิกษุ สามเณรและศิษย์วัดได้ศึกษาในวิชาสายสามัญจนถึงระดับอุดมศึกษา ควรส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรในสังกัดได้มีโอกาสศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม เพื่อจะได้นำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไปได้

1.3 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ระดับน้อยที่สุด ได้แก่ การประสานการจัดหางบประมาณในการสร้างอาคารเรียน ห้องเรียน หรือห้องจริย ควรมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเนื่องจากต้องใช้งบประมาณมากจึงต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดหางบประมาณในการก่อสร้างอาคารเรียนหรือห้องจริยศึกษาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ถูกต้องเหมาะสมและไม่เกินกำลังจนเกินไป

1.4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ระดับน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดตั้งห้องสมุดภายในวัดเพื่อประโยชน์ในการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร และประชาชน ควรจัดมุมหรือห้องสมุดภายในวัดเพื่อใช้จัดเก็บหนังสือ เอกสารที่จำเป็นและมีประโยชน์ไว้ให้พระภิกษุสามเณร ประชาชน และเยาวชนที่สนใจในด้านการศึกษาได้มาใช้ประโยชน์

1.5 ด้านการสาธารณูปการ ระดับน้อยที่สุด ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการวัดเพื่อจัดการด้านสาธารณูปการ ควรมีการแต่งตั้งไวยาวัจกรและคณะกรรมการวัด เพราะการจัดการสาธารณูปการบางอย่าง เช่น บัญชีรายรับ - รายจ่าย ของวัดต้องมีไวยาวัจกรปฏิบัติหน้าที่แทนเจ้าอาวาสวัด รวมทั้งการสร้างเสนาสนะต่าง ๆ ต้องมีคณะกรรมการวัดเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อความโปร่งใสตรวจสอบได้ตามข้อกฎหมายและมติมหาเถรสมาคม

1.6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ระดับน้อยที่สุด ได้แก่ สนับสนุนและส่งเสริมพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์ฝึกสัมมาชีพแก่ประชาชน ควรให้ความอนุเคราะห์สถานที่ในการจัดกิจกรรมต่างๆของชุมชน ส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนได้ใช้พื้นที่วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น การทำแปลงเกษตร สนับสนุนการเรียนรู้งานฝีมือต่าง ๆ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของพุทธศาสนิกชนในการบริหารกิจการคณะสงฆ์

2.2 ควรศึกษาบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี

2.3 ควรศึกษาประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดสระบุรี เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานต่อไป

บรรณานุกรม

- กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ชินขจร วิเศษสาร, และ มุกดา ศรียงค์. (2536). **จิตวิทยาสังคมและมนุษยสัมพันธ์**. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- คณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี. (2561). **แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา จังหวัดสระบุรี (พ.ศ. 2561 - 2564)**. สระบุรี: ผู้แต่ง.
- คณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี. (2563). **บัญชีสำรวจพระภิกษุสงฆ์สามเณรเข้าพรรษาของคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี**. สระบุรี: ผู้แต่ง.
- งามพิศ สัตยสงวน. (2540). **สังคมและวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ: บุค พอยท.
- ติน ปรัชญพฤทธิ. (2548). **บทบาทของผู้บริหารฝ่ายทรัพยากรบุคคลในการบริหารผู้มีวุฒิสามารถ**. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประกอบ มีโคตรกอง. (2541). **บทบาทของพระสงฆ์เกี่ยวกับเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประภิต บุญมี, และคนอื่น ๆ. (2559). **การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- ปราชญา กล้าผจญ. (2543). **พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระครูปลัดกิตติวัฒน์ (คชา ปญฺญโร). (2554). **การบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- พระครูพิฑูรณคราภิรักษ์ (อนุชาติ นรินโท), และ พระมหาสุเมธ สมานีโต. (2564). **ทักษะการบริหารกิจการคณะสงฆ์**. วารสารวิจัยวิชาการ, 4(2), 235 – 250.
- พระครูพินิตสุตาคม (สมพงษ์ สุตาคม). (2554). **การบริหารจัดการของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- พระครูโพธิกิตติคุณ (กิตติพงษ์ สุบุญโย). (2561). **การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธของคณะสงฆ์ภาค 3**. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโย). (2545). **การคณะสงฆ์และการพระศาสนา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต). (2549). **พุทธวิธีในการบริหาร (พิมพ์พิเศษ)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

- พระใบฎีกาศราวุฒิ หงษ์คำ. (2560). **การเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11**. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พระพรหมโมลี (สมศักดิ์อุปสโม). (2549). **พิธีมอบประกาศนียบัตรหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระไพศาล วิสาโล. (2552). **พระพุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤติ** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี). (2550). **คนสำราญงานสำเร็จ** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- พระมหาอัครพงษ์ พูลผล. (2561). **แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ สังกัดมหานิกาย: กรณีศึกษาการบริหารของเจ้าอาวาสของวัดในจังหวัดชุมพร**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- พระราชปริยัติโมลี (ไพฑูริย์ วิบูล). (2554). **การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระศรีสังฆญาณมุนี (สุมินทร ยติโกโร). (2561). **การพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดชัยภูมิ**. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมุห์ปิยะพงษ์ วงศ์ตาผา. (2563). **ประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนครพนม**. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พระสุระ สนิทชัย, และ รชพล ศรีขาวรส. (2562). **บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต วิทยาลัยนครราชสีมา.
- พระหัตถ์นัย ปริบุญโณ (สุวรรณจินดา). (2555). **บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอธิการชรัตน์ ฐิตคุโณ (มีแก้ว). (2554). **บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. สืบค้น ตุลาคม 3, 2564, จาก <https://dictionary.orst.go.th/>.
- ลักขณา ราชันพันธ์. (2560). **ความคิดเห็นของบุคลากรมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การจากมหาวิทยาลัยของรัฐเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ลือชา ธรรมวินัยสถิต. (2541). **มนุษย์และสังคม** (พิมพ์ครั้งที่ 5). เพชรบุรี: สถาบันราชภัฏเพชรบุรี.

- วิโรจน์ สารรัตน์. (2555). **แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ทิพยวิสุทท์.
- ศิริ ถีอาสนา. (2557). **เทคนิคการจัดการคุณภาพแนวใหม่: แนวคิด หลักการสู่การบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2549). **การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ บุญปู. (2557). **การศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ**. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สังฆาธิการไทย. (2564). **เขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี (อำเภอเมืองสระบุรี)**. สืบค้น ตุลาคม 3, 2564, จาก <https://sangkhatakan.com/>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2505). **พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505**. สืบค้น ตุลาคม 3, 2564, จาก <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%A401/%A401-20-2505-001.htm>
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). **พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561)**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- Best, J. W. (1977). **Research in Education** (3rd ed.). New Jersey: Prentice hall.
- Broom, L., & Selznick, P. (1977). **Sociology** (5th ed.). New York: Harper & Row.
- Dale, E. (1968). **Management: Theory and Practice**. New York: McGraw-Hill, อ้างถึงใน ประกิจ บุญมี, และคนอื่น ๆ. (2559). **การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- Fayol, H. (1964). **General and Industrial Management**. London: Pitmand and Sons, อ้างถึงใน ประกิจ บุญมี, และคนอื่น ๆ. (2559). **การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- Good, Carter V. (1973). **Dictionary of Education**. New York: McGraw-Hill Book.
- Gulick, Luther, & Lyndall, Urwick. (1973). **Papers on the Science of Administration**. New York: Institute of Public Administration, อ้างถึงใน พระศรีสังญาณมุนี (สุมินทร ยติกโร). (2561). **การพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดชัยภูมิ**. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Guskin, Alan Edward. (1970). **A Social Psychology in Education**. Mass: Addison Wesley.
- Herbert, A. S. (1961). **Administrative Behavior**. New York: Macmillan, อ้างถึงใน พระอธิการ ชรัตน์ ฐิตคุโณ (มีแก้ว). (2554). **บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Homan, R. (1991). **Ethics in Social Research**. Harlow: Longman.

- Hutchinson, C. W. (1972). Measuring Job Satisfaction of Classification School Employee. *Dissertation Abstracts International*, 32(10), อ้างถึงใน ประกิจ บุญมี, และคนอื่น ๆ. (2559). การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษารณียเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- Koontz, Harold, & Cyril O' Donnell. (1972). *Principle Of Management: An Analysis of Managerial Fucntions*. New York: McGraw-Hill, อ้างถึงใน ประกิจ บุญมี, และคนอื่น ๆ. (2559). การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษารณียเขตการปกครองคณะสงฆ์ ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- Lavinson, D. J. (1964). *Role Personality and Social Structure*. New York: The Memel.
- Linton, Ralph. (1964). *The Study of Man*. New York: D. Appleton Century Crafts.
- Merton, R. K. (1957). *Social Theory and Social Structure*. New York: Free Press.
- Nadel, S.F. (1969). *The theory of social structure*. London: Cohen and West.
- Parson, T. (1951). *The Structure of Social Action*. Scotland: Edinburgh University.
- Taylor, Frederick W. (2002). *The Principles of Scientific Management*. New York: Harper & Brothers.
- William Ouchi. (1971). *Organization And Management*. Eaglewood Cliffs: Prentice Hill.
- Yamane, T. (1967). *Statistics an introductory analysis* (2nd ed.). New York: Harper & Row.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาควิทยาการสัตวศาสตร์

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา

ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง หัวหน้าสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
2. พระมหาสมหมาย ธรรมเสวี เจ้าคณะอำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี
3. นางสาวพัชรา สุขันธุ์ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดสระบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพ
เครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ มนส. ๕๕๘ / ๒๕๖๔ วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เครื่องมือในการวิจัย จำนวน ๑ ชุด
๒. โครงการการค้นคว้าอิสระ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเสาวรณีย์ ตีลั่น นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ กำลังดำเนินการค้นคว้าอิสระ เรื่อง บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสิตา เกิดผล
ประสพศักดิ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี พิจารณาเห็นว่า
ท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านการวิจัยเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านตรวจสอบเครื่องมือ
วิจัยในครั้งนี้ เพื่อนักศึกษาจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไข และดำเนินการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพชรรัตน์ บริสุทธิ์)
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ที่ อว ๐๖๒๘.๐๕/๔๙๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอบขออนุญาตเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

นมัสการ พระมหาสมหมาย ธรรมเสวี

สิ่งที่ส่งมาด้วย	๑. เครื่องมือในการวิจัย	จำนวน ๑ ชุด
	๒. โครงร่างการค้นคว้าอิสระ	จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเสาวรthy ดีล้วน นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ กำลังดำเนินการค้นคว้าอิสระ เรื่อง บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสีตา เกิดผล
ประสพศักดิ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี พิจารณาเห็นว่า
ท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านการวิจัยเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านตรวจสอบ
เครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ เพื่อนักศึกษาจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไข และดำเนินการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพชรรัตน์ บริสุทธิ์)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๓๖๔๒ ๗๔๘๕ - ๙๓ ต่อ ๔๐๐๑๒, ๐ ๓๖๔๑ ๑๑๕๐

โทรสาร ๐ ๓๖๔๑ ๑๑๕๐

Email : human_True@hotmail.com

ที่ อว ๐๖๒๘.๐๕/๔๙๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เรียน นางสาวพัชรา สุคันธี

สิ่งที่ส่งมาด้วย	๑. เครื่องมือในการวิจัย	จำนวน ๑ ชุด
	๒. โครงร่างการค้นคว้าอิสระ	จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเสาวรthy ตีลั่น นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ กำลังดำเนินการค้นคว้าอิสระ เรื่อง บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสิตา เกิดผล
ประสพศักดิ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี พิจารณาเห็นว่า
ท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านการวิจัยเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านตรวจสอบ
เครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ เพื่อนักศึกษาจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไข และดำเนินการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพชรรัตน์ ปริสุทธิ)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๓๖๔๒ ๗๔๘๕ - ๙๓ ต่อ ๔๐๐๑๒, ๐ ๓๖๔๑ ๑๑๕๐

โทรสาร ๐ ๓๖๔๑ ๑๑๕๐

Email : human_Tru@hotmail.com

ภาคผนวก ค
ตารางสรุปค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC)

ผลการวิเคราะห์ผลหาค่าดัชนีความสอดคล้อง
(Index of item objective congruence: IOC) ของแบบสอบถาม

*****

แบบสอบถามงานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี โดยผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามแล้วนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามในด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อวัดความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านมีรายชื่อดังต่อไปนี้

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

- 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ ททรัพย์รวงทอง ตำแหน่ง หัวหน้าสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
- 2) พระมหาสมหมาย ธมฺมเสวี ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอเมืองสระบุรี
- 3) นางสาวพัชรา สุคันธี ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสระบุรี

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจงสำหรับผู้เชี่ยวชาญ : โปรดพิจารณาว่าข้อความเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบเหมาะสมหรือไม่อย่างไร

ข้อ	คำถาม	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			IOC	ผลการประเมิน
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1.	อายุ ( ) 1. ไม่เกิน 20 ปี ( ) 2. 20-30 ปี ( ) 3. 31-40 ปี ( ) 4. 41-50 ปี ( ) 5. 51-60 ปี ( ) 6. 61 ปีขึ้นไป	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
1.	อายุ ( ) 1. ไม่เกิน 20 ปี* ( ) 2. 20-30 ปี ( ) 3. 31-40 ปี ( ) 4. 41-50 ปี ( ) 5. 51-60 ปี ( ) 6. 61 ปีขึ้นไป	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง

ข้อ	คำถาม	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			IOC	ผลการประเมิน
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
2.	พรรษา ( ) 1. ไม่มีพรรษา* ( ) 2. 1 – 5 พรรษา ( ) 3. 6 – 10 พรรษา ( ) 4. 11 – 15 พรรษา ( ) 5. 16 – 20 พรรษา ( ) 6. 21 พรรษาขึ้นไป	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
3.	วุฒิการศึกษาทางโลก ( ) 1. ประถมศึกษา* ( ) 2. มัธยมศึกษาตอนต้น* ( ) 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.* ( ) 4. อนุปริญญา/ปวส.* ( ) 5. ปริญญาตรี ( ) 6. ปริญญาโทขึ้นไป	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
4.	วุฒิการศึกษาทางธรรม ( ) 1. ไม่มีวุฒิทางธรรม ( ) 2. นักธรรมชั้นตรี ( ) 3. นักธรรมชั้นโท ( ) 4. นักธรรมชั้นเอก	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
5.	วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม ( ) 1. ไม่มีวุฒิทางเปรียญธรรม ( ) 2. เปรียญธรรม 1 - 3 ( ) 3. เปรียญธรรม 4 - 6 ( ) 4. เปรียญธรรม 7 - 9	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี

คำชี้แจงสำหรับผู้เชี่ยวชาญ : โปรดพิจารณาว่าข้อความเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี สอดคล้องกับตัวแปรและวัตถุประสงค์ที่จะวัดหรือไม่

ข้อ	คำถาม	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1.	ด้านการปกครอง					
1.1	บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี**	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
1.2	การควบคุมดูแลพระภิกษุสามเณรในปกครองให้สงบเรียบร้อย	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
1.3	การบริหารจัดการกิจการของวัด เช่น การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และถูกต้องตามระเบียบ**	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
1.4	การระงับอธิกรณ์ การวินิจฉัยปัญหาเพื่อยุติปัญหาความขัดแย้งหรือลงนิคหกรรมตามหลักพระธรรมวินัย	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
1.5	การออกกฎระเบียบข้อบังคับสำหรับพุทธศาสนิกชน ที่เข้ามาจัดกิจกรรมหรือศาสนพิธีต่างๆ ภายในบริเวณวัด เช่น ห้ามเล่นการพนัน ห้ามดื่มสุราของมึนเมา เป็นต้น	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
1.6	การออกกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
1.7	การพัฒนาวัดให้เจริญรุ่งเรืองในทุกด้านให้มีสภาพสมกับเป็นวัดทางพระพุทธศาสนาและน่าเลื่อมใสศรัทธา	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
2.	ด้านการศึกษา					
2.1	การสรรหาและพัฒนาครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม - บาลี ที่มีความรู้ความสามารถเพื่อสอนพระภิกษุและสามเณรในเขตปกครอง	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
2.2	ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรในเขตปกครองได้ศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งนักธรรมและบาลีได้อย่างทั่วถึง	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
2.3	การจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีขึ้นภายในวัด*	+1	0	-1	0	ไม่สอดคล้อง

ข้อ	คำถาม	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
2.4	ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการสอนธรรมศึกษาแก่นักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไป**	+1	-1	+1	0.33	ไม่สอดคล้อง
2.5	ยกย่องเชิดชูเกียรติครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม แผนกบาลี และครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
2.6	การจัดหาทุนการศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณรที่สอบนักธรรมและบาลีได้	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
2.7	สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และแจกทุนการศึกษาแก่นักเรียน นักศึกษาที่สอบธรรมศึกษาได้**	+1	-1	-1	-0.33	ไม่สอดคล้อง
3.	ด้านการศึกษาสงเคราะห์					
3.1	การให้พระภิกษุในเขตปกครองเป็นครูช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาต่างๆ และสนับสนุนโรงเรียนวิถิพุทธ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
3.2	การประสานการจัดหางบประมาณในการสร้างอาคารเรียน ห้องเรียน หรือห้องจริยศึกษา	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
3.3	มอบทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนที่ตั้งใจเรียน ขยัน อดทนและมีผลการเรียนดี	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
3.4	การจัดตั้งโรงเรียนการกุศลของวัดเพื่อสงเคราะห์เด็กและเยาวชน*	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
3.5	ส่งเสริมให้พระภิกษุ สามเณรและศิษย์วัดได้ศึกษาในวิชาสายสามัญจนถึงระดับอุดมศึกษา*	+1	-1	-1	-0.33	ไม่สอดคล้อง
3.6	การจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
4.	ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา					
4.1	ฝึกอบรมพระภิกษุสามเณรให้มีความรู้และวิธีการเผยแผ่ธรรมะ	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง

ข้อ	คำถาม	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
4.2	ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดอบรมปฏิบัติธรรมแก่นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป และหน่วยงานราชการต่าง ๆ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
4.3	การจัดตั้งห้องสมุดภายในวัดเพื่อประโยชน์ในการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร และประชาชน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
4.4	จัดให้มีศูนย์ปฏิบัติธรรมขึ้นภายในวัดและมีพระอาจารย์สอนการปฏิบัติธรรม*	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
4.5	จัดเทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาในวันสำคัญและเทศกาลสำคัญ**	+1	+1	-1	0.33	ไม่สอดคล้อง
4.6	การจัดหาหนังสือไหว้พระสวดมนต์สำหรับผู้รักาศิลปวัฒนธรรมไว้เพียงพอ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
5.	ด้านการสาธารณูปการ					
5.1	ดูแลสถานที่และก่อสร้างถาวรวัตถุภายในวัดและที่ธรณีสงฆ์ให้เรียบร้อย	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
5.2	การจัดการระบบสาธารณูปโภคภายในวัด เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ให้เรียบร้อย	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
5.3	การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามกฎหมาย และหลักพระธรรมวินัย	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
5.4	การแต่งตั้งคณะกรรมการวัดเพื่อจัดการด้านสาธารณูปการ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
5.5	วางแผนควบคุมหรือวางแผนผังในการก่อสร้างอาคารเสนาสนะภายในวัดให้เป็นระเบียบสัดส่วน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
5.6	ขจัดความขัดแย้งระหว่างวัด กับชาวบ้าน ซึ่งมีสาธารณูปการเป็นเหตุ*	+1	-1	-1	-0.33	ไม่สอดคล้อง

ข้อ	คำถาม	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
6.	ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์					
6.1	จัดตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล และจัดอบรมประชาชน	0	+1	+1	0.67	สอดคล้อง
6.2	การช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์แก่ ผู้ประสบภัยธรรมชาติต่างๆ เช่น อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย เป็นต้น	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
6.3	จัดทำถนนภายในวัดให้สะดวกแก่การ สัญจรไปมา*	0	+1	-1	0	ไม่สอดคล้อง
6.4	การช่วยเหลือกิจการของชุมชนที่ เป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
6.5	สนับสนุนเงินทุนหรือดำเนินการสร้างถนน ประปาหมู่บ้านหรือชุมชน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
6.	ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์					
6.6	อำนวยความสะดวกแก่พุทธศาสนิกชนใน การจัดกิจกรรมหรือศาสนพิธีต่างๆ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
6.7	สนับสนุนและส่งเสริมพัฒนาวัดให้เป็น ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์ฝึกสัมมาชีพแก่ ประชาชน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง

หมายเหตุ *ข้อความที่ถูกแก้ไขหรือตัดออก

**ข้อความที่ควรเปลี่ยนดำเนินการจัดทำแบบสอบถาม

*****

ภาคนว ก ง
ตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามเพื่องานวิจัย
เรื่อง บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์
อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี

Case Processing Summary			
		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
0.941	38

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ปกครอง 1	147.4429	281.371	.223	.942
ปกครอง 2	147.6095	281.451	.217	.942
ปกครอง 3	147.4429	274.229	.428	.941
ปกครอง 4	147.5762	277.329	.301	.942
ปกครอง 5	147.7095	271.635	.579	.939
ปกครอง 6	147.6429	274.093	.510	.940
ศาสนศึกษา 1	147.5095	275.601	.547	.940
ศาสนศึกษา 2	147.5095	274.527	.464	.940
ศาสนศึกษา 3	147.6762	278.584	.326	.941
ศาสนศึกษา 4	147.7095	278.531	.316	.941
ศาสนศึกษา 5	147.6762	272.781	.548	.940
ศาสนศึกษา 6	147.7762	278.646	.346	.941
ศึกษาสงเคราะห์ 1	147.5429	272.604	.561	.939
ศึกษาสงเคราะห์ 2	147.9095	263.103	.797	.937
ศึกษาสงเคราะห์ 3	147.7762	265.296	.659	.938
ศึกษาสงเคราะห์ 4	147.7762	266.064	.695	.938

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ศึกษาสงเคราะห์ 5	147.7095	270.423	.591	.939
ศึกษาสงเคราะห์ 6	147.7429	263.934	.751	.938
เผยแพร่พระพุทธรศาสนา 1	147.7429	269.846	.599	.939
เผยแพร่พระพุทธรศาสนา 2	147.5429	273.383	.437	.940
เผยแพร่พระพุทธรศาสนา 3	148.0429	273.503	.427	.941
เผยแพร่พระพุทธรศาสนา 4	147.6762	270.042	.587	.939
เผยแพร่พระพุทธรศาสนา 5	147.5095	271.227	.506	.940
เผยแพร่พระพุทธรศาสนา 6	147.6762	279.293	.198	.943
สาธารณูปการ 1	147.7429	265.787	.684	.938
สาธารณูปการ 2	147.5095	263.601	.828	.937
สาธารณูปการ 3	147.7095	264.433	.787	.937
สาธารณูปการ 4	147.8095	262.093	.791	.937
สาธารณูปการ 5	147.5762	263.339	.829	.937
สาธารณูปการ 6	147.5762	267.172	.682	.938
สาธารณูปการ 7	147.6762	269.638	.603	.939
สาธารณสงเคราะห์ 1	147.7429	277.787	.277	.942
สาธารณสงเคราะห์ 2	147.3762	278.758	.334	.941
สาธารณสงเคราะห์ 3	147.7095	280.078	.213	.942
สาธารณสงเคราะห์ 4	147.6095	268.643	.681	.938
สาธารณสงเคราะห์ 5	147.6095	269.953	.508	.940
สาธารณสงเคราะห์ 6	147.6000	273.076	.782	.939
สาธารณสงเคราะห์ 7	147.6095	268.860	.483	.940

ภาคผนวก จ
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์
อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี

*****

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ มีความต้องการสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ทั้ง 6 ด้าน โปรดอ่านและพิจารณาตอบคำถาม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียง 1 ข้อหรือเติมข้อความลงในช่องว่าง ซึ่งแบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ทั้ง 6 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) ด้านการสาธารณูปการ และ 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) ตามข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบ
แบบสอบถาม

1. อายุ

- ( ) 20-30 ปี   ( ) 31-40 ปี   ( ) 41-50 ปี
( ) 51-60 ปี   ( ) 61 ปีขึ้นไป

2. พรรษา

- ( ) 1 – 5 พรรษา   ( ) 6 – 10 พรรษา   ( ) 11 – 15 พรรษา
( ) 16 – 20 พรรษา   ( ) 21 พรรษาขึ้นไป

3. วุฒิการศึกษาทางโลก

- ( ) ต่ำกว่าปริญญาตรี   ( ) ปริญญาตรี   ( ) ปริญญาตรีขึ้นไป

4. วุฒิการศึกษาทางธรรม

- ( ) ไม่มีวุฒิทางธรรม   ( ) นักธรรมชั้นตรี
( ) นักธรรมชั้นโท   ( ) นักธรรมชั้นเอก

5. วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม

- ( ) ไม่มีวุฒิทางเปรียญธรรม   ( ) เปรียญธรรม 1 - 3
( ) เปรียญธรรม 4 – 6   ( ) เปรียญธรรม 7 – 9

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในเขต
ปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน
มากที่สุดเพียงข้อเดียว

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
1.	ด้านการปกครอง					
1.1	รักษาหลักพระธรรมวินัยของ พระพุทธศาสนา					
1.2	ปกครองคณะสงฆ์ภายใต้การปกครองให้ เป็นไปโดยความเรียบร้อยดีงาม					

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
1.3	การระงับอธิกรณ์ การวินิจฉัยปัญหาเพื่อยุติปัญหาความขัดแย้งหรือลงนิคหกรรมตามหลักพระธรรมวินัย					
1.4	การออกกฎระเบียบข้อบังคับสำหรับพุทธศาสนิกชน ที่เข้ามาจัดกิจกรรมหรือศาสนพิธีต่าง ๆ ภายในบริเวณวัด เช่น ห้ามเล่นการพนัน ห้ามดื่มสุราของมึนเมา เป็นต้น					
1.5	การออกกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะของพระภิกษุสามเณรตามที่กฎหมายกำหนด					
1.6	การพัฒนาวัดให้เจริญรุ่งเรืองในทุกด้านให้มีสภาพสมกับเป็นวัดทางพระพุทธศาสนา และนำเลื่อมใสศรัทธา					
2.	ด้านการศาสนศึกษา					
2.1	การสรรหาและพัฒนาครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม – บาลี ที่มีความรู้ความสามารถเพื่อสอนพระภิกษุและสามเณรในเขตปกครอง					
2.2	ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรในเขตปกครองได้ศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งนักธรรมและบาลีได้อย่างทั่วถึง					
2.3	ส่งเสริมให้มีการอบรมนักธรรมและบาลีก่อนสอบ					
2.4	ยกย่องเชิดชูเกียรติครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม แผนกบาลี และครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่					
2.5	การจัดหาทุนการศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณรที่สอบนักธรรมและบาลีได้					

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
2.6	ส่งเสริมให้พระภิกษุ สามเณรและศิษย์วัด ได้ศึกษาในวิชาสายสามัญจนถึง ระดับอุดมศึกษา					
3.	ด้านการศึกษาสงเคราะห์					
3.1	การให้พระภิกษุในเขตปกครองเป็นครู ช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาใน สถานศึกษาต่างๆ และสนับสนุนโรงเรียน วิถีพุทธ					
3.2	การประสานการจัดหางบประมาณในการ สร้างอาคารเรียน ห้องเรียน หรือห้องจริย ศึกษา					
3.3	มอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ตั้งใจ เรียน ขยัน อดทนและมีผลการเรียนดี					
3.4	ส่งเสริม สนับสนุนการจัดตั้งโรงเรียนการ กุศลของวัดเพื่อสงเคราะห์เด็กและ เยาวชน					
3.5	ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการสอนธรรม ศึกษาแก่นักเรียน นักศึกษาและ ประชาชนทั่วไป					
3.6	สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และแจก ทุนการศึกษาแก่นักเรียน นักศึกษาที่สอบ ธรรมศึกษาได้					
4.	ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา					
4.1	ฝึกอบรมพระภิกษุสามเณรให้มีความรู้ และวิธีการเผยแผ่ธรรมะ					
4.2	ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดอบรม ปฏิบัติธรรมแก่นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป และหน่วยงานราชการต่างๆ					
4.3	การจัดตั้งห้องสมุดภายในวัดเพื่อ ประโยชน์ในการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร และประชาชน					

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
4.4	จัดให้มีศูนย์ปฏิบัติธรรมขึ้นภายในวัดและมีพระวิทยากรสอนการปฏิบัติธรรม					
4.5	ส่งเสริมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ให้ประชาชนประพฤติปฏิบัติตามหลักศีล 5					
4.6	การจัดแสดงธรรมผ่านสื่อออนไลน์และ social media เพื่อให้เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม					
5.	ด้านการสาธารณสุข					
5.1	ดูแลสถานที่ และก่อสร้างถาวรวัตถุภายในวัดและที่ธรณีสงฆ์ให้เรียบร้อย					
5.2	การจัดการระบบสาธารณสุขภายในวัด เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ให้เรียบร้อย					
5.3	การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามกฎหมาย และหลักพระธรรมวินัย					
5.4	การแต่งตั้งคณะกรรมการวัดเพื่อจัดการด้านสาธารณสุข					
5.5	วางแผนควบคุมหรือวางแผนผังในการก่อสร้างอาคารเสนาสนะภายในวัดให้เป็นระเบียบสัดส่วน					
5.6	บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี					
5.7	การบริหารจัดการกิจการของวัด เช่น การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และถูกต้องตามระเบียบ					
6.	ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์					
6.1	จัดตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล และจัดอบรมประชาชน (หน่วยอบรมอปต.)					

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
6.2	การช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์แก่ผู้ประสบภัยธรรมชาติต่าง ๆ เช่น อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย เป็นต้น					
6.3	การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของชุมชนที่เป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์					
6.4	สนับสนุนเงินทุนหรือดำเนินการสร้างถนน ประปาหมู่บ้านหรือชุมชน					
6.5	อำนวยความสะดวกแก่พุทธศาสนิกชนในการจัดกิจกรรมหรือศาสนพิธีต่าง ๆ					
6.6	สนับสนุนและส่งเสริมพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์ฝึกสมาธิแก่ประชาชน					
6.7	การจัดการศพผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี

1. ด้านการปกครอง

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

2. ด้านการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

5. ด้านการสาธารณูปการ

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ประวัติผู้ทำการค้นคว้าอิสระ

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวเสาวรณีย์ ดีล้วน
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2531
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	36/3 หมู่ 10 ตำบลชะอม อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี 18110
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสระบุรี ศูนย์ราชการจังหวัดสระบุรี ตำบลตะกุด อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี
ตำแหน่ง	นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2553 ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขาวิชานิติศาสตร์ เอกวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2565 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี